

CRKVA NA KAMENU

Godina XXI. – broj 4 (473) – Mostar, travanj 2020. – cijena 3 KM

USKRS

Novi život se rađa

Komentar
VIŠAK NOVCA

Dan moj svagdašnji
DUHOVNA OBNOVA
CIJELOGA SVIJETA

*Drvo križa urodilo je
najljepšim cvijetom -
Uskrsom*

CRKVA NA KAMENU

Pastoralno-informativni list
hercegovačkih biskupija

Nikole Šubića Zrinjskog 7
BiH - 88000 Mostar

Tel. +387 36 326-336
Fax +387 36 326-337
E-mail: cnak@tel.net.ba
Web: <https://www.cnak.ba>

Osnivač i vlasnik
Biskupski ordinarijat Mostar

Nakladnik
Crkva na kamenu

Glavni urednik
Božo Goluža

Lektorica
Martina Arapović

Tajnica i grafička obrada
Dragana Zovko

List izlazi mjesečno.
Godišnja pretplata: BiH 30 KM
Republika Hrvatska 200 KN
ostale europske zemlje 40 EUR
USA i Kanada 70 EUR
Australija i Novi Zeland 80 EUR.

Pretplate iz BiH: UniCredit Bank d.d.
3381002202723552

Pretplate iz Republike Hrvatske:
poštanskom uputnicom na adresu
Vera Mozara, Za Gospom 9, Trsteno
20235 Zaton Veliki
(Tel. 020 751-078)

Pretplate iz ostalih europskih zemalja:
Privredna banka Zagreb
Radnička cesta 50
HR - 10000 Zagreb
SWIFT: PBZGHR2X
IBAN: HR29 2340 0093 2329 3676 3
na ime Božo Goluža

Pretplate iz prekomorskih zemalja:
UniCredit Bank
Kardinala Štepinca b.b.
BiH - 88000 Mostar
SWIFT: UNCRBA 22
IBAN: BA39 3381 3048 1215 7882
Broj računa: 2500 2755 101

List je registriran i oslobođen poreza na
promet. Ministarstvo kulture i športa FBiH
br. 02-15-1994/03. od 24. 7. 2003.

Tisak: *Suton*, Široki Brijeg

ISSN 1986-8006 (tiskano izdanje)
ISSN 2303-8594 (web izdanje)

Riječ urednika

Poštovani čitatelji i pretplatnici Crkve na kamenu, obraćamo vam se u ovo teško vrijeme u kojemu čitavim svijetom vlada psihoza zbog velike opasnosti koja prijete čovječanstvu od pogubna koronavirusa. Ova je nevolja uzdrmala cijeli svijet i potpuno promijenila, barem na trenutak, navike i način života, te može imati nepredvidljive posljedice u budućnosti, i to na raznim područjima. Države, društvo u cjelini kao i svaki pojedinac snalaze se u ovim izvanrednim okolnostima kako umiju i znaju. Društveni sustav na koji smo navikli, jednostavno više ne funkcionira. Sve je poremećeno. Dakako, i mi smo dio toga sustava pa se uredništvo lista mora prilagoditi novim uvjetima. Do daljnega nismo u mogućnosti s vama komunicirati na dosadašnji uobičajen način, dostavljajući vam tiskani primjerak našega lista. Razgovarali smo s mnogima što učiniti u ovoj situaciji. Bilo je više prijedloga, a mi smo donijeli odluku za sada novine postaviti samo na portal Crkve na kamenu. Što će biti za koji mjesec, vidjet ćemo, jer će nam prilike diktirati daljnje djelovanje. Znamo, mnogi naši čitatelji ne koriste internet, te će stoga u ovo vrijeme biti uskraćeni za čitanje našega lista, ali sada nemamo drugoga izbora. Uzdamo se u Božju pomoć i nadamo se uskoro boljim danima.

U ovome broju našega lista nekoliko je priloga posvećeno aktualnoj situaciji. Zajednička poruka tih članaka jest da i iz ove nedaće koja nas je snašla možemo izvući pouku i poraditi na svome duhovnom ozdravljenju. Ni u ovome vremenu ne smijemo širiti i poticati neraspoloženje bilo koje vrste, zbog toga nam je najbolje nastojati osnažiti dušu što kvalitetnijim duhovnim sadržajima. U ovome broju posebno ističemo članak "Za života, brate, za života" u kojemu se donosi životna priča o ženi i mužu koji su najveći dio svoga života proveli čineći dobro. Dobar primjer za nasljedovanje.

Svima vama želimo blagoslovljen Uskrs i duševni mir od uskrsloga Gospodina koji je svojim uskrsnućem pobijedio svaki virus grijeha i smrti!

Iz sadržaja

9

Biskupova Uskrsna čestitka
Uskrsna čestitka

23

Živjeti Evanđelje
Gospodin moj i Bog moj

31

Na budnost pozvani
**Vjerujte Svetom Pismu
a ne svojim umovima**

ČASNI SLUGA BOŽJI PETAR BARBARIĆ

15. travnja

Petar je rođen 19. svibnja 1874. Na prijedlog veljačkoga učitelja Tomislava Vuksana prijavio se u Travničko sjemenište 12. srpnja 1889. kao kandidat Mostarsko-duvanjske biskupije sa svim dokumentima župnoga ureda u Klobuku i s preporukom biskupa Paškala Buconjića od 16. kolovoza iste godine.

Zahvaljujem Bogu, još od sjemenišnih dana kada smo kao gimnazijalci učlanjeni u *Ligu Petra Barbarića* koju je osnovao biskup Petar Čule pedesetih godina prošloga stoljeća, Bogu koji mi je toliko puta pružio priliku da propovijedam o Časnom Sluzi Božjemu Petru i u Travniku i po svetim krizmama u Hercegovini, i da o njemu držim predavanja i u Travniku i po nekim župama, i da koju napišem ponajviše u *Crkvi na kamenu* i u *Službenom vjesniku*.

Travanj je Petrov mjesec jer je on u Travniku, 15. travnja 1897. duh svoj predao u ruke Božje, srušen teškom sušicom ili tuberkulozom kojoj tada nije bilo lijeka. A i danas koga se dočepa, teško joj odoli.

Roditelji Ante Barbarić i Kata Tolj vjenčali su se 1860. I imali pet sinova

Matu, Ivana, Franju i dva Petra, obojica u mladosti umrla. I četiri kćeri: Ivu, Ružu, Jelu i Oru. Prve su tri umrle kao djevojčice, a četvrta je uzrasla, udala se i zasnovala obitelj s osmero djece u Kordića u Grljevićima.

Petar je rođen 19. svibnja 1874. Na prijedlog veljačkoga učitelja Tomislava Vuksana prijavio se u Travničko sjemenište 12. srpnja 1889. kao kandidat Mostarsko-duvanjske biskupije sa svim dokumentima župnoga ureda u Klobuku i s preporukom biskupa Paškala Bucunjića od 16. kolovoza iste godine: "Ovo biskupsko Naredništvo prima Petra, sina Ante Barbarića iz Klobuka kao gojenca za ovu biskupiju Mostarsko-Duvanjsku". Školske ocjene u gimnaziji i poglavarstva mišljenja u sjemeništu o "gojencu" Petru uvijek su bili pohvalni. Dokazano je - prema službenoj Poziciji - da je i u sjemeništu u Travniku i za vrijeme velikih praznika u Klobuku provodio život u vrhunskom stupnju i bogoočinskih krjeposti vjere, ufanja i ljubavi kao i stožernih krjeposti razboritosti, pravednosti, jakosti i umjerenosti. Posebno je bio pobožan prema Srcu Isusovu i prema Gospi. U 3. razredu gimnazije razbolio se od sušice, nosio svoju bolest strpljivo, a u 4. razredu, maturnom, više tjedana nije mogao biti na nastavi. Dva dana prije smrti, na Veliki utorak, 13. travnja 1897. primio je odobrenje od isusovačkoga provincijala Franje Widmanna da može položiti privremene zavjete Družbe Isusove. I položio ih je te iste večeri. Preminuo je na Veliki četvrtak oko 14.00 sati na glasu svetosti. Poslije njegove smrti i ukopa na travničkom groblju "Bojna", učenici i drugi vjernici počeli su se utjecati Petru za zagovor. Godine 1935. njegovi su smrtni ostatci preneseni u prostor pokraj zidova sjemenišne crkve sv. Alojzija Gonzage. Informativni dijecezanski proces o životu i stupnju krjeposti vođen je u Sarajevu od 1938. do 1943. i potom predan Svetoj Stolici. Originali su ostali u Sarajevu na Ordinarijatu, ali nisu se mogli naći originalni spisi - bilježnice, bilješke, pisma, prijevodi - koje je vlastoručno pisao sam Petar. Tek 2008. vicepostulator o. Božidar Nagy našao je te Petrove spise, zametnute pod hrvatskim naslovom, u Kongregaciji za proglašenje svetih u Vatikanu. Godine 1945. travnička je sjemenišna gimnazija naciona-

lizirana, a crkva ostala izvan uporabe. Godine 1957. kosti su Petrove s toga mjesta netragom nestale i nije se za njih znalo punih 40 godina, do 1997. Zapravo samo su malo dalje zazidane i tako ih komunisti od javnosti sakrili. Papa Franjo izdao je dekret 18. ožujka 2015. o junačkim krjepostima Petrovim. Od tada je dopušteno Slugu Božjega Petra nazivati Časnim - *Venerabilis*, stupanj do Blaženi ili Beatus.

Ovdje ćemo navesti nekoliko odlomaka iz kojih se razabire što misli Petar o drugima, i što misle drugi o Petru. Sve je preuzeto iz knjižice od 90 stranica pokojnoga isusovca Josipa Weissgerbera, *Uskrsna zvona*, Zagreb, 2006., 11. izdanje, a pisac se služio *Pozicijom* izostavljajući ponekada vlastita imena svjedoka, a sva su svjedočanstva izišla u službenoj *Positio super vita, virtutibus et fama sanctitatis* [Predstavka o životu, krjepostima i glasu svetosti] Sluge Božjega Petra Barbarića], Rim, 2012. *Positio* ima 944 stranice talijanskoga teksta.

Kako je Petar doživio majku Katu?

- Vjerojatno po savjetu svoga duhovnika o. Antuna Puntigama Petar piše u svojim autobiografskim zabilješkama: "Premda je bila jako dobra, ipak smo je se mi djeca bojala. Ona je držala u kući dobar red, jer oca često nije bilo kod kuće. Kad bi nam štogod zapovjedila ili nas ukorila, ne bi nam dala oboriti očiju, nego smo joj morali gledati u lice. Pa kad je poslije nadzornik pučke škole od nas isto zahtijevao, tad sam se radovao i stao još većma štovati svoju majku, zato što ona zna isto što i nadzornik. - Ako je tkogod imao biti išiban, sam je morao donijeti prut i pošto bi okušao, morao ga poljubiti. Nije nam bilo ni na kraj pameti da toga ne učinimo ili da pobjegnemo. Nije me stid priznati da me je mati kaznila, makar i rijetko, ja sam joj dapače zahvalan. Jer ne uzgaja li se dijete već kod kuće dobro, teško će mu biti kasnije slušati, veoma teško, a to je meni sada posve lako".¹ Kakav ti je odgoj ako nema ukora i primjerene kazne, na kojoj su djeca, dobro odgojena, ujedno i zahvalna.

Kako je Petar doživio svoga oca Antu? - Petar je kao dječak čuvao ovce i koze. Dok se jednom zgodom on igrao, koze ko koze, odmah u tuđe. Susjed dočerao Petrove koze u svoj tor dok mu čaća Ante ne dadne odštetu. Pita Ante Petra, koji je došao kući bez koza:

- "Petre, gdje su ti koze?"

- "Ja slagavši rekнем: Gdje i obično."

- "Je li tako?"

- "Jest! - odgovorih ja. Tada me otac pograbi te po zaslugi čestito propuca i naloži da smjesta pođem, tražiti koze. Ja se plaćući odvučem, a putem, stanim moliti krunicu sv. Ante da nađem koze. Pa gle! Za koji čas koze mi same dođu u susret".² Bit će da ih je susjed pustio kada je čuo kako je Ante "čestito propucao" Petra, koji je "po zaslugi" - platio odštetu!

Koga Bog voli, onoga i kori. Koga otac voli, onoga i kori. Ante je Barbarić svoju djecu odgajao ne samo krunicom sv. Ante nego i prutom. Umro je 1905., pokoj mu duši!

Što misli mlađi susjed o svome sudruhu Petru? "Bio je marljiv i okretan za posao. Viđao sam ga više puta. Stari Babić [trgovac u Vitini kod kojega je Petar radio] otiđe u kafanu i ostavi na njemu dućan, povjerljiv mu je bio. Bio je vrlo pobožan, ponizan, vrlo uljudan. Ponašanje je imao prema mušterijama kao dobro odgojena curica. Ja sam se ko dječak propitivao:

- Čiji je ono?

- Zašto pitaš? - rekli bi mi.

- Zato jer je lip i uljudan. Ovuda mi nije ostao u očima lip u mladosti kao on. Francuski frizur je imao, što kod nas kažu na kefu. Lice mu je bilo blijedo i ružičasto. Nije bio potpuno razvijen. Ali je faćao metar i osamdeset. Jer sav mu je rod visina".³

Petar je u obitelji stekao odgoj, poniznost, uljudnost i finoću, ne samo visinu.

Kako je Petar gledao na peterostruku smrt u svojoj obitelji? U 4. razredu male gimnazije 1892./1893., odnese mu smrt: baku i tri sestre, a onda nemilosrdno i majku. Nije mogao sudjelovati na sprovodu. Trebao bi ići pet puta u godini dana, i to pješke iz Travnika u Klobuk i natrag. Evo kako je on gledao na te obiteljske gubitke. Svom duhovniku ocu Puntigamu priznaje: "Onda oćutjeh prvi put, na ćudnovat način, koliko je možna milost Božja. Što sam se više molio, to se i veća utjeha prelijevala u moje grudi, tako da mi ni suza nije potekla. Istom poslije, kad sam se povratio kući i vidio kako je sve pusto, navriješe mi suze na oči".⁴

Obitelj bez majke kao kuća bez lampe.

Kako je Petra doživio najbolji drug u sjemeništu? "Cijelo mu je držanje bilo priprosto, otvoreno i pouzdano. Svaki mu kret, svaka riječ odavala je njegova plemenita svojstva, mladica značajna. Prema svima uljudan i susretljiv, iskazivao bi starijima osobito poštovanje. Uvijek mi je udarala u oči prijaznost, moglo bi se reći strahopoštovanje s kojim je govorio sa starijim ljudima. Nas smo dvojica dugo prijateljevali i, premda sam bio samo nekoliko godina stariji od njega, nikad nisam opazio da bi se držao ravnim meni. Uopće on je svuda drugima davao prednost".⁵

Ponizne li duše i plemenita sjemeništarca!

Kako Petar tješi svoga starijega kolegu? Malo prije svoje smrti piše svomu starijemu kolegi, bogoslovu u Sarajevu, Marijanu Kelavi iz Roška Polja (1870.-1934.), kojemu je smrt bila zasjenila rodnu kuću: "Ti ćeš se još sjećati one moje kritične godine 1893., kad sam izgubio majku i još četrvero kućne čeljadi. To je, mislim, dosta znatan udarac, osobito, kad se sve

kratko dogodi, pak u jedan put tuga na srce navali. No, vjeruj mi, takovi udarci nijesu bez koristi. Ja sam u tome hvala Bogu dobro prošao. Najviše sam utjehe našao u molitvi: što se čovjek više za takove žalosti moli, to mu se srce brže puni duhovnom utjehom, koja naskoro prevlada i onu osjetnu tugu i bol. Ali osobita korist, koja se u takvim prilikama može crpsti, jest da se čovjek utvrdi i time naoruža protiv budućim olujama koje ga osobito kao svećenika u svijetu čekaju. Često mi pane na pamet ona rečenica: Što vrijedi čovjek neiskusni? Zacijelo, ako ikome, a ono je svećeniku dužnost hrabro stupiti na bojno polje; a kako će se tu vladati, ako nije prije imao zgode da se u tom vježba? Uopće, iz takovih kušnja - koliko ja uviđam - dobiva se nešto muževno, a značaj se sve više jača. Ali bojim se, da mi ne reknješ: Ti si zašo u prodiku. Ne mislim na to, brate, već ti jedino priopćujem misli kojima se ja tješim, nadajući se da će i tebe utješiti".⁶

Petar iskustveno dokazuje da te nitko ne može utješiti kao Bog, i to u molitvi.

Što Petar misli o duhovnom zvanju? Istomu prijatelju Marijanu, kojega je nadbiskup Stadler zaredio na Petrovdan 1897., dva mjeseca nakon Petrove smrti, i koji se u Petrovoj Poziciji spominje oko 50 puta, piše: "Ti si u svom posljednjem pismu naveo stih: *Tempora mutantur et nos mutamur in illis* (Vremena se mijenjaju i mi u njima). A ja ga mogu ovom prigodom upotrijebiti, samo što bih ga sada ovako preveo: Praznici se mijenjaju i mnogi se mijenjaju u njima. Jer za koje sam mislio da su čvrsta i nepokolebljiva značaja, da će sve pretrpjeti za svoje uzvišeno zvanje: evo takovih gdje dragovoljno ostavljaju sjemenište i to bez ikakova zdrava i valjana razloga ... Eh, kad bi se držalo one zlatne: *Batte il ferro mentre è caldo* (Kuj željezo dok je vruće), ne bi dotle došlo. Dok nam je srce potpuno mirno, a duša rasvijetljena svjetlom milosti, tad valja odabrati zvanje i u njemu se učvrstiti, onda ćemo i za vrijeme velike kušnje vjerni ostati Bogu...".⁷

Petar žali za gubitkom zvanja onih pitomaca koji su pokazivali čvrst i ne-

Oltar sjemenišne crkve sv. Alojzija Gonzage i grob č. sl. Božjega Petra Barbarića u Travniku

pokolebljiv značaj u sjemeništu, a za vrijeme ljetnih praznika nisu bili sposobni ništa pretrpjeti za svoje zvanje koje se molitvom i milošću učvršćuje.

Kako je najlakše doći u nebo? U svojim idealima Petar nije tražio ništa neobično, na što je sklona mladež. Petar je ponizan i jednostavan učenik i gojenac, drži se svakodnevnih zadataka škole i zavoda: "Od svih puteva što vode u nebo, meni se čini najkraćim, najlakšim i najpouzdanijim onaj kojim ide čovjek ispunjujući točno i savjesno svoje obične dužnosti. I upravo zato mi je sv. Ivan Berchmans, tako omilio, jer je i on tim putem udario i sretno prošao. - Ja se nekud bojim sv. Alojzija koji nije gotovo ništa jeo ni pio i onako oštar pokornički život provodio. A kako bih ja istom zaslužiti i dočekati mogao da mi se kao sv. Stanislavu ukaže bl. Gospa i na moje grješne ruke položi svoje Božansko djetesce! Svetog Ivana Berchmansa naprotiv može svaki čovjek lako nasljedovati jer on nije ništa nedolično činio, nego je samo obične dužnosti vršio neobično savršeno".⁸

Isusovci su u svome odgoju stavljali sjemeništarcima trojicu mladih članova Družbe Isusove za životne uzore:

- sv. Stanislava Kostku (1550.-1568.), Poljaka, koji je umro u Rimu u isusovačkom novicijatu, proglašen svetim 1726.;

- sv. Alojzija Gonzagu (1568.-1591.), Talijana, koji je za vrijeme svoga teološkog studija kao isusovački bogoslov umro od kuge u Rimu, proglašen svetim 1762. (sjemenišna crkva u Travniku njemu je posvećena);

- sv. Ivana Berchmansa (1599.-1621.), Belgijanca, koji je za vrijeme teološkoga studija umro u Rimu, proglašen svetim 1888. Našemu se Petru najviše sviđao bogoslov Berchmans koji je svoje "obične dužnosti vršio neobično savršeno". Takav je i Petar htio biti: točno i savjesno vršiti svoje obične dužnosti. I u tome je uspio. I zato je Sluga Božji, i to Časni!

Kako je učitelj Vuksan doživio svoga učenika? U Klobuku nije bilo osnovne škole pa se Petar tek u 13. godini upisao u prvi razred u Veljacima, gdje je tek otvorena škola. Uspio je u školskoj godini 1886./1887. završiti prva dva razreda, vjerojatno po savjetu svoga učitelja, a u školskoj 1887./1888.

U svojim idealima Petar nije tražio ništa neobično, na što je sklona mladež. Petar je ponizan i jednostavan učenik i gojenac, drži se svakodnevnih zadataka škole i zavoda: "Od svih puteva što vode u nebo, meni se čini najkraćim, najlakšim i najpouzdanijim onaj kojim ide čovjek ispunjujući točno i savjesno svoje obične dužnosti".

završio je druga dva razreda, i to sva četiri odličnim uspjehom. Uredno pohađao školu idući pješice sat i pol vremena od kuće u Veljake i isto toliko iz škole u Klobuk. Učitelj mu je bio Tomislav Vuksan, razduženi natporučnik austro-ugarske vojske, iz okolice Zagreba, koji je došao prosvjećivati Hercegovinu, i koji je ljudski gledano osobito zaslužan da se Petar opredijelio za sjemenište u Travniku kao kandidat Mostarsko-duvanjske biskupije. I Vuksan je među ostalim učiteljima primio pismo od rektora sjemeništa iz Travnika da preporuči kojega učenika dobrih ocjena i kvaliteta. I preporučio Petra. Kada je učitelj Vuksan čuo da je Petar nakon osam godina travničkoga školovanja umro, napisao je ovaj osvrt: "Glas o smrti našeg dobrog Petra strašno potrese slabim mojim bićem. Ja sam velike nade u njega polagao. Koliko li bi bio uradio na procvat našeg roda, izreći se ne može! I s te strane velik gubitak po one koje ostavi iza sebe. Nu s obzirom na to kako je krepkosno živio i kako lijepo umro, po nas je veliki dobitak. Nedokučivi su putevi Božje providnosti! Nek se vrši volja Njegova! Takovo stvorenje puno djetinjne ljubavi, odanosti i zahvalnosti napram meni, uz onako krepkosno življenje njegovo, ne mogu zaboraviti dok mi pod grlom kuća".⁹

Vjerničko svjedočanstvo jednoga seoskog učitelja koji je ocijenio Petra

kao veliku nadu u odnosu na "procvat našeg roda", u odnosu na Boga po svome krjeposnu životu i smrti kao i odnosu na sama sebe koji nije mogao zaboraviti svoga najboljeg učenika.

Osim spomenutoga životopisa kojim smo se služili, navodimo nekoliko drugih Petrovih biografija:

A. PUNTIGAM, *Petar Barbarić, hrvatski uzor-mladić*, Zagreb, 1900. (preveden na češki, njemački, slovenski, talijanski). Drugo izdanje: Zagreb, 2006.

A. PUNTIGAM - M. VANINO, *Petar Barbarić*, Zagreb, 1936. Drugo izdanje, Travnik, 2000.

J. ANTOLOVIĆ, *Duhovni profil Petra Barbarića*, Zagreb, 1968.

ISTI, *Pod opancima u nebo*, Zagreb, 1973.

O Petru Barbariću ima više članaka raznih auktora objavljenih u *Crkvi na kamenu*.¹⁰ Isto tako više članaka, osobito spomena Sluge Božjega u *Službenom vjesniku* hercegovačkih biskupija.¹¹

Vice-postulatura Časnoga Sluge Božjega Petra Barbarića izdavala je *Bilten Petra Barbarića*, 1970.-1990. u 120 brojeva; zatim *Podlistak za Petra Barbarića* u časopisu MI, Zagreb, 1993.-2006. Danas: portal - petarbarbaric.net. - Palmotićeve 33, Zagreb; Vice-postulator o. Božidar Nagy. ■

¹ J. WEISSGERBER, *Uskrsna zvona*, Zagreb, 2006., 11. izdanje, str. 24.

² *Isto*, str. 27.

³ *Isto*, str. 29.

⁴ *Isto*, str. 38.

⁵ *Isto*, str. 36.

⁶ *Isto*, str. 39-40.

⁷ *Isto*, str. 50.

⁸ *Isto*, str. 60.

⁹ *Isto*, str. 29; *Positio*, str. 64.

¹⁰ *Cnak*, br. 1/1985., str. 16; br. 4/1987., str. 16; br. 5/1988., str. 11; br. 2/1996., str. 1; br. 8/1998., str. 1; br. 9-10/1998., str. 10-11; br. 4/2007., str. 6; br. 4/2015., str. 14; br. 7/2016., str. 19.

¹¹ *Službeni vjesnik*, br. 1/2008., str. 81; br. 2/2010., str. 216-217, 221; br. 3/2010., str. 317-318; br. 2/2011., str. 191; br. 1/2014., str. 69, 82; br. 3/2015., str. 119, 170-171, 174-175, 179, 182, 184, 187-189, 192, 195; br. 3/2017., str. 308; br. 1/2018., str. 51, 90; br. 2/2018., str. 175, 207; br. 3/2019., str. 282.

Višak novca

dr. Božo Goluža

Novac obično definiramo kao "sredstvo razmjene dobara", ali on je često puno više od toga. Ruku pod ruku s novcem idu društvena moć, bogatstvo, utjecaj, a nerijetko i ugled. Ponekad znamo čuti kako se novcem može kupiti sve, čak i ljudsko dostojanstvo. Upravo zbog te moći novac, i to u neograničenim količinama, mnogim je ljudima postao vrlo privlačan. Što više novca, to više društvene moći. S druge strane može se uočiti: što više novca, to manje životne sreće. Novac i s njime povezana moć i utjecaj nerijetko unište mnoge obitelji pa i čitava društva. Očit je primjer današnja zapadnjačka civilizacija. Ovo također vrijedi za Crkvu, jer je višak novca nerijetko udaljava od njezina poslanja. Sveti Pavao piše Timoteju: "Zaista, korijen svih zala jest srebroljublje; njemu odani, mnogi odlutaše od vjere i sami sebe isprobadaše mukama mnogima" (1 Tim 6,10). Dakle, ovdje nije riječ o potrebnu novcu, nego o višku novca, o požudi za novcem, o srebroljublju. Još u 17. stoljeću židovski filozof Baruh Spinoza (1632.-1677.) uočava kako je i onodobno društvo bilo u krizi pa trku za materijalnim dobrima na štetu viših vrijednosti naziva "normalnim ludilom", jer ono što je nenormalno neki smatraju potpuno normalnim. Kažu kako je neki grčki mudrac svakodnevno dolazio na tržnicu i pomno razgledao što se sve prodaje, ali nikada nije ništa kupio. Jednoga dana netko ga upita zašto dolazi na tržnicu kada nikada ništa ne kupuje? Mudrac mu odgovori: Želim vidjeti koliko svakovrsnih stvari ima koje meni uopće nisu potrebne.

Umjerenost je vrlo važna čovjekova vrlina, čak jedna od četiri stožerne krjeposti! Vidimo kada se ova vrlina naruši, u kakva "normalna ludila" upadamo. S novcem je vrlo slično kao i s hranom. Potrebni su nam, ali u umjerenim količinama. Premalo, ali i previše, kako hrane tako i novca, stvara nam tešku muku. Kao što su anoreksija (izgladnjivanje) i bulimija (prejedanje) prave psihičke, a onda i tjelesne bolesti, tako je i srebroljublje strašna psihička bolest koja uništava ne samo osobu zahvaćenu tom nevoljom nego i mnogo širi krug ljudi koji komuniciraju s tom osobom, poput virusa. Takvi su ljudi spremni pogaziti i uništiti svakoga tko im stane na put stjecanja novih materijalnih dobara. Tomu nema mjere ni kraja. Koliko god imaju, uvijek im malo. Često čujemo uzrečicu: Od viška glava ne boli. To u ovome slučaju nije istina. Od viška

novca itekako glava boli. Grčki filozof Aristotel (384. pr. Kr. - 322. pr. Kr.) o ovome pitanju napisao: "Osim onoga što je rečeno, potpuno nevrijednim ljudima događa se i to da, kada se domognu velika blaga, stečevine smatraju vrjednijima od duševnih dobara, a to je od svega najsravnije. Kao što bi porugu zaslužio gospodar koji bi bio gori od svojih slugu, tako jadnicima treba smatrati one kojima je posjed vrjedniji od vlastite prirode." Ovaj mudrac trku za novcem smatra sramotom, a srebroljupce običnim jadnicima. Na žalost, čini se da je u ovoj našoj civilizaciji nestalo mudrosti, a da su "jadnici" postali ugledni članovi društva. Izokrenute vrijednosti.

U svoje je vrijeme prorok Amos (8. stoljeće pr. Kr.) pokušavao svoj narod vratiti na Božji put, ali na žalost s malo uspjeha. Zato kaže: "Moj narod izraelski dozreo je za propast" (Am 8,2), a njegovi slušatelji govorahu: "Nije blizu i ne će nas stići nesreća" (Am 9,10). Ne može se pomoći onomu tko odbija pomoć. Zato se nastavlja proces dekadencije (nestajanja vitalnosti) u cjelokupnu zapadnom društvu, uključujući i pojedine dijelove Crkve. Tvrde su i opore riječi proroka Amosa, ali moramo ih primijeniti i na našu stvarnost te reći: Naša je civilizacija dozrela za propast. Uzaludna su sva upozorenja da odabrani put vodi u neizbježnu provaliju. Ljudi jednostavno misle da je ovo jedini način kako se može živjeti, te ponavljaju s onima od prije dvije tisuće ili više godina: Ne će nas stići nesreća, jer gradimo društvo prosperiteta i raskoši u kojemu će svi biti zadovoljni. Valja posvijestiti: iz raskoši redovito se rodi razvrat, a iz razvrata propast.

Vrijedilo bi ponešto naučiti iz povijesti čovječanstva, povijesti izabranoga Božjeg naroda i povijesti Crkve, te ne ponavljati iste pogreške. Opomena proroka Baruha upućena je i nama danas: "Pravedan je Gospod, Bog naš! Ali nama treba da se danas zacrvene od stida obrazi - nama Judejcima i žiteljima jeruzalemskim, našim kraljevima i knezovima, našim svećenicima i prorocima i našim ocima, jer smo grijehili pred Gospodom, bili mu nepokorni i nismo slušali glasa Gospoda, Boga svojega, da hodimo po zapovijedima koje Gospod bijaše stavio pred nas" (Bar 1,15-18). Današnja zapadnjačka civilizacija teško će platiti svoje udaljevanje od Boga i njegovih zapovijedi. Drugi su osjetili svoju priliku te postupno zauzimaju te nekada kršćanske zemlje. Možda još nije prekasno za otrježnjenje. ■

USKRSNA ČESTITKA

Poštovani vjernici!
Red je i dužnost uputiti Kristovim vjericima iskrenu čestitku za Uskrs u ovom vrtlogu pandemije i panike kada nam pred očima lebdi nevidljivi i nečujni virus, koji napada sav naseljeni svijet na zemlji. Od početka godine, kada se o ovom uvezenu virusu počelo govoriti: oko 245.000 zaraženih, 10.000 umrlih, 88.000 izliječenih. Ali krivulja ubrzano raste svake sekunde tako da je samo elektronično računalo može pratiti u stopu. Za sada lijeka ni na vidiku, osim karantene i sličnih stožernih uputa. Zato su i pravila ponašanja promjenljiva, uglavnom se pooštravaju.

Nešto slično, prema internetu, samo s kudikamo tragičnijim posljedicama, doživjeli su naši stari pradjedovi prije stotinu godina u vrijeme virusne španjolice, koja je trajala 27 mjeseci, od ožujka 1918. do lipnja 1920., i bacila u grob najmanje 50 milijuna ljudi na zemlji od svega 600 milijuna koliko ih je u vrh glave moglo biti u tadašnjem svijetu.

Isti internet, prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji, kazuje da je godišnje do 50 milijuna pobačaja, tj. začelih ljudskih bića kojima se u prvim mjesecima u majčinoj utrobi hotimično (nekad i nehوتيčno) prekida razvojni put u punu egzistenciju, iako im Bog daje puno pravo na život. Tomu "užasnu zločinu", kako ga naziva Drugi vatikanski koncil (GS, 51), u službi su tolike osobe i ustanove koje odlučuju o životu tek začeta čeda, a koje majci daju "pravo" da ubija plod utrobe svoje!

A nad svima nama zapovijed Božja sa Sinaja grmi: **Ne ubij!** Ni začeto ni rođeno! Kao da ljudski život, razvijen od 60 godina, i onaj još nerazvijen od 60 dana, nije jednake časti i prava pred Bogom, jer se radi o začetu tijelu, ulivenoj duši, dakle ljudskoj osobi! Nad svakim se novim brojem umrlih tisuća od koronina virusa stresemo, a nad tolikim milijunima u godini pobačajem ubijenih - uopće se ne zaprepašćujemo. Nije uputno ni spominjati.

Gospodin Isus, Druga Božanska Osoba Presvetoga Trojstva, utjelovio se prije dvije tisuće godina da nas pouči da po Božjem planu, osim **prve faze**, tj. u majčinoj utrobi začeta života božanski određena da se razvija 9 mjeseci do rođenja, i **druge faze**, tj. života rođena djeteta u obitelji božanski određena da se fizički razvija do 23. ili 24. godine, a duševno svega vijeka svoga, odnosno da je "zbroy naše dobi 70 godina, ako smo snažni i 80" (Ps 90,10), postoji i **treća faza**, ona najvažnija, prekogrobna, nebeska. U nju, nakon diobe duše od tijela, bolne smrti, odlaze besmrtnne duše, a tijela će se, uskrsnula iz praha zemaljskoga, nakon Sudnjega dana sjediniti s dušama tako da će svi izići iz grobova: "koji su dobro činili - na uskrsnuće života, a koji su radili zlo - na uskrsnuće osude" (Iv 5,29). Pa, kada vidimo kakvih sve zlotvora ali kudikamo više dobrotvora ima na zemlji, ovu nam Isusovu istinu o zagrobnju postojanju i razlučivanju naučava ne samo zdrava vjera, nego nas uvjerava i zdrav razum!

I Gospodin Isus prođe sve tri ljudske faze: Majka ga je Marija s najvećom ljubavlju nosila i pod srcem čuvala. A

kada dođe na svijet, digoše se Betlehemčani i otjeraše ga da se rodi "u jaslama" (Lk 1,12). Herodovci pobiše sve muškiće u Betlehemu i po svoj okolici (Mt 2,14) samo da im On ne utekne. A uteče, zahvaljujući sv. Josipu i njegovu Anđelu čuvaru. Nazarećani ga odlučiše strmoglaviti (Lk 4,29), ali On prođe između njih i ode! Samarijanci mu ne dadoše konačišta (Lk 9,53), On s apostolima ode u drugo selo! Jeruzalemti - svećenički kajfinovci i politički pilatovci - končano ga dogovorno pribiše na križ (Iv 19,16).

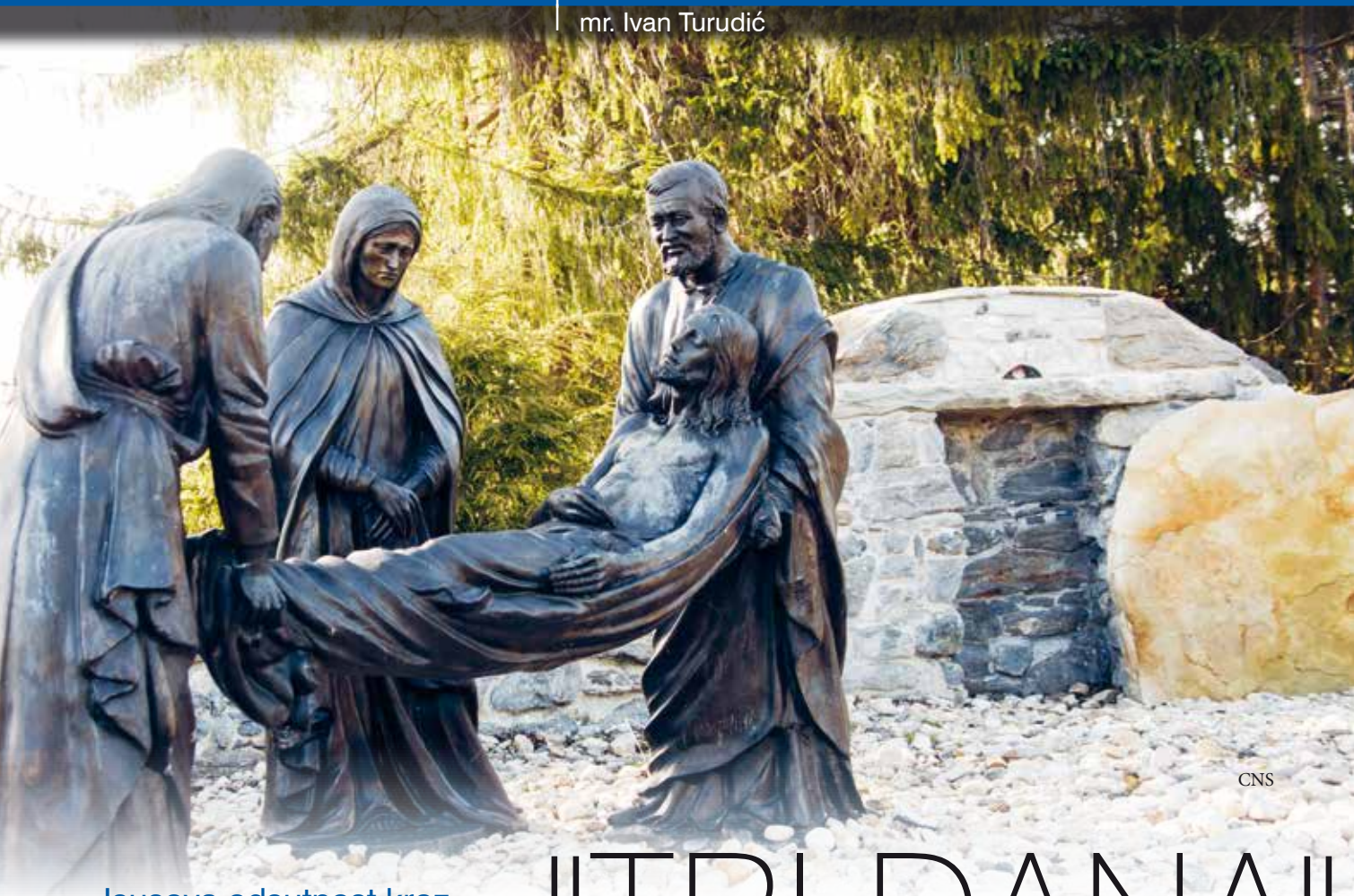
A učenici? - Juda poljupcem izdaje (Lk 22,48). Petar nije li, niječe (Lk 22,61). Toma napušta družinu i vraća se u Galileju. Jedva ga našli do tjedan dana. Ostali apostoli "svi ga ostaviše i pobjegoše" (Mk 14,50). Opće rasulo, kao izgubljeni i izbezumljeni. Nema ih, osim Ivana, do nedjeljnoga jutra.

A On, **Bogočovjek**, božanski i ljudski nevin, prikazavši Ocu nebeskomu neizmjernu Žrtvu za sve nas grješnike, svojom smrću pobijedi našu smrt i grijeh, a svojim uskrsnućem obnovi nam život! "Zbilja, Čovjek ovaj bijaše Pravednik" (Lk 23,47). **I uskrsnu!** Hvalu dajmo Gospodinu Bogu našem!

Sretan Uskrs svima u zemaljskoj prolaznoj borbi za nebeski neprolazan život vječni!

Mostar, o Josipovu 2020.

† Ratko Perić, biskup

CNS

Isusova odsutnost kroz tri dana, od petka poslijepodne do nedjelje ujutro, postavlja nam pitanje: a gdje je Isus bio od trenutka umiranja do uskrsnuća i ukazivanja učenicima? U Apostolskom vjerovanju nalazimo da je sašao *nad pakao* kao Spasitelj koji proglašava Radosnu vijest zarobljenim dušama svih mrtvih i oslobađa ih iz toga zatvora, pravedne vadi iz ropstva.

Isusovu životu prije javnoga djelovanja ne zna se puno. Ono malo što znamo jest tek nekoliko događaja. Među njima jest i godišnje hodočašće Marije i Josipa koji 12-godišnjega Isusa povedoše po prvi put na hodočašće u Jeruzalem. Mari-

"TRI DANA" BEZ ISUSA

ja, Josip i sad s njima Isus kao vjerni Židovi poslušni su vjerskim zakonima i obredima. O tome nam jedino piše evanđelist Luka (Lk 2,41-50). U opisu toga događaja Luka nam donosi nekoliko detalja: izričito se kaže da je Isusu bilo dvanaest godina (usp. Lk 2,42); uvjereni da se Isus s njima vraća kući, nastavili su put; kada primjećuju da ga nema, počinju ga tražiti među rodbinom i znancima (usp. Lk 2,44); ne našavši ga među njima, vraćaju se u Jeruzalem (Lk 2,45); nakon tri dana pronalaze ga u Hramu gdje raspravlja s učiteljima (Lk 2,46); Majka prigovara: "otac tvoj i ja tražili smo te..." i na njezin upit zašto je to učinio čuju od-

govor koji ne razumješe: Zar ne znate da mi je biti u kući Oca mojega? (usp. Lk 2,48-50). Sin ispravlja majku da ima Oca jednoga, kao da je podsjeća: Ti to najbolje znaš!

Tri su dana Marija i Josip bez Isusa koji je u onome što je Oca njegova (usp. Lk 2,49). Dječak Isus kao 12-godišnjak ima određeno povjerenje svojih roditelja. I Marija i Josip mogli su već primijetiti da je Isus drugačiji od druge djece. Tri dana usplahirena traženja Isusa, blago rečeno, možda ih je uznemirilo više nego išta drugo ikada. To traženje Isusa nosi višestruku odgovornost, tj. prema Bogu koji im je povjerio svoga Sina i kao odgovorni

roditelji koji na neki način odgojem određuju daljnji smjer života svoga sina. Isusovo svjesno i svojevrijedno zadržavanje u Hramu daje do znanja Mariji i Josipu da će izabrati životni smjer u kojem se kao ljudsko biće ostvaruje vršeci Božji naum u poslušnosti Ocu nebeskomu. Ne obazire se Isus niti će se odveć obazirati na ljudske obzire imajući na umu samo jedan cilj: ostvariti sebe kroz Božji plan. Marija i Josip kroz ta tri dana bez Isusa žalosni su ga tražili (usp. Lk 2,48). Zašto žalosni? Jer su izgubili Isusa koji je Sin Božji i nisu bili kadri ispuniti zadatak koji im je Svevišnji povjerio, tj. čuvati to dijete. Žalosni jer je Isus učinio po svojem, tj. po onome što je Oca njegova. Žalosni jer Isus počinje ostvarivati svoj život.

Drugo iskustvo "tri dana" života bez Isusa jest iskustvo njegovih učenika. Glavari svećenički i farizeji osigurali su se, barem su tako smatrali, da Isusov grob bude dobro čuvan kako se ne bi dogodilo ljudskim naporima ono što je Isus za života rekao, tj. da će treći dan uskrsnuti (usp. Mt 27,62-66). Učenici su se u strahu skrivali (usp. Iv 20,19) ili počeli bježati, kao ona dvojica koja su se uputila u Emaus (Mk 16,12-13; Lk 24,13-35). Ta tri dana jesu dani straha, bježanja, skrivanja, nevjerice, osjećaja ostavljenosti i izgubljenosti. I na vijest da je grob prazan prvotno je čuđenje i nevjera (usp. Lk 24,11-12; Mk 16,10) a rijetki povjrovaše (usp. Iv 20,8).

Isusova odsutnost kroz tri dana, od petka poslijepodne do nedjelje ujutro, postavlja nam pitanje: a gdje je Isus bio od trenutka umiranja do uskrsnuća i ukazivanja učenicima? U Apostolskom vjerovanju (*Symbolum apostolicum*) nalazimo da je *sašao nad pakao* kao Spasitelj koji proglašava Radosnu vijest zarobljenim dušama svih mrtvih i oslobađa ih iz toga zatvora, pravedne vadi iz ropstva (usp. KKC, 632-635). Kako nas uči Crkva, Isus je kao i svi ljudi upoznao smrt i stigao svojom dušom u boravište mrtvih koje Sveto Pismo naziva podzemljem ili Šeolom ili grčki Hadom u kojem su boravili svi umrli, i zli i pravedni, što ne znači da im je vječno određenje istovjetno (usp. KKC, 632-633). "Upravo te svete duše, koje su čekale svog Osloboditelja

CNS

Ako smo negdje na ovozemnom hodočašću "izgubili" Isusa, vjerujem da je ovo prilika da se vratimo i prepoznamo ga u ovoj izvanrednoj situaciji koja je pogodila gotovo sve kontinente našega planeta. Vratimo se Isusu koji je u onome što je Oca njegova i našega. I dobro je da se u ovoj situaciji brinemo što smo na svom životnom putu negdje "zaboravili" Isusa jer nas ova situacija podsjeća koliko nam je sudbonosno važan.

u Abrahamovu krilu, Isus je oslobodio kad je sišao k mrtvima. Isus nije sišao nad pakao da oslobodi proklete ni da razori pakao prokletstva, nego da oslobodi pravedne koji su mu prethodili" (KKC, 633).

Vijest o pojavi COVID-19 ili koronavirusa u Kini, točnije u pokrajini Hubei, medijski je pomno praćena od samoga početka. Mediji su prateći vijest izvještavali o rastućem broju bolesnih i umrlih po svijetu. Crkva je istovremeno slušala medicinske savjete Svjetske zdravstvene organizacije (WHO). Istini za volju, potrebno je držati se savjeta i paziti na svoje zdravlje. Na tom tragu Giuseppe Conte, predsjednik Vijeća ministara Republike Italije, kako bi stavio pod kontrolu širenje virusa izdao je dekret na 13 stranica kojim se, između ostaloga, odgađaju i sve vjerske manifestacije. U crkvama je moguće, prema tekstu dekreta pred-

sjednika Vijeća ministara, uz mjere opreza, održavati vjerske obrede. BK Italije priznaje da su propisi toga dekreta izrazito restriktivni. Vjernici se, jednim dijelom, čudom čude kako su biskupi i svećenici pristali na to da se u nekim dijelovima Italije Misa ne slavi, da se Pričest dijeli samo na ruku, da se umjesto blagoslovljene vode u za to predviđene posude stavljaju dezinfekcijske tekućine itd. S druge strane jedan dio vjernika odobrava mjere države glede suzbijanja koronavirusa.

Definitivno na površinu je izišlo nekoliko problema. Odnos Crkve i države reguliran je različitim ugovorima. Vjernici su se osjetili pogođenima jer država zabranjuje liturgijske čine ili ih dopušta uz za to propisane mjere predostrožnosti. Biskupi su na tom tragu iznijeli svoje viđenje stvari ovisno gdje je tko stavio naglasak. Čini se da po pitanju mjera, koliko god bile restriktiv-

tivne, Crkva jasno stavlja do znanja da njezina kompetencija prestaje pred kompetencijama vlasti i medicine koliko god to smetalo određenom krugu vjernika koji se snebivaju nad poduzetim mjerama.

Sljedeći problem koji je izišao na površinu jest nepovjerenje jednoga dijela vjernika prema svojim pastirima. Tome doprinosi stoljetna podjela vjernika na klerike i laike, tj. crkvenu hijerarhiju i vjernički puk. Ranjenost grijehom ljudske naravi jednostavnije se naginje k toj podjeli nego korištenju Božjih darova vjere i razuma, tj. da su pastiri u službi puka uzeti od puka. Veći dio pastira itekako ima na umu dobro povjerenih im vjernika. Vjera i razum nam nalažu da poslušamo pastire i onda kad ne razumijemo ali možemo iskazati vjeru i povjerenje, jer ipak oni odgovaraju Pastiru za povjerenost im stado.

Sljedeći problem koji nas je pokazao kao vjernike jest strah koji se širi brzinom munje. Strah od čega? Od bolesti? Od smrti? Pa zar kršćanin suvremenoga vremena koristeći darove vjere i razuma jasno ne vidi tko je pobjednik bolesti i smrti? Izgleda da je (ne)vjera u kerigmu, tj. Isus je Spasitelj, glavno žarište krize kršćana. Borimo se za ovozemaljski život iako se umire u dubokoj starosti. Nad smrću i dalje stojimo kao poraženi a ne kao pobjednici. Zar ne vjerujemo Pobjed-

niku nad smrću? Kršćanin smislenost svoga postojanja temelji na Uskrsu, tj. Gospodin je uskrsnuo i ukazao se Petru. Petar naših dana to ponavlja imajući na umu da je potrebno poduzeti one mjere koje su potrebne da se zaštiti ovozemno zdravlje ne suspendirajući sredstva vječnoga spasenja.

Ako smo negdje na ovozemnom hodočašću "izgubili" Isusa, vjerujem da je ovo prilika da se vratimo i prepoznamo ga u ovoj izvanrednoj situaciji koja je pogodila gotovo sve kontinente našega planeta. Vratimo se Isusu koji je u onome što je Oca njegova i našega. I dobro je da se u ovoj situaciji brinemo što smo na svom životnom putu negdje "zaboravili" Isusa jer nas ova situacija podsjeća koliko nam je sudbonosno važan. Bez ikakvih obzira potrebno je brinuti se samo za jedno: spasiti svoju dušu. A naše spasenje počiva na činjenici Kristove muke, smrti i uskrsnuća. I nismo mi bez Isusa koji je trajno prisutan s nama u Euharistiji i ostalim sakramentima. Ispunja svoje obećanje da će s nama biti do svršetka svijeta. Koliko god bili u strahu i nevjerici, kao i njegovi učenici kroz tri dana njegove odsutnosti dok mu je tijelo ležalo u grobu, toliko smo više povjerovali svjedocima njegova uskrsnuća. Utemeljeni na tome strah pred bolešću i smrću može biti prirodan kao obrambeni mehanizam, ali nam ne smije zasjeniti vjeru i pomutiti pamet. ■

Msgr. Tomo Vukšić preuzeo službu

SARAJEVO (KTA) - U prostorijama Nadbiskupske rezidencije u Sarajevu, u četvrtak, 26. ožujka 2020., msgr. Tomo Vukšić uveden je u službu nadbiskupa koadjutora Vrhbosanske nadbiskupije u nazočnosti nadbiskupa metropolita vrhbosanskoga kardinala Vinka Puljića, članova Konzultorskoga vijeća Vrhbosanske nadbiskupije i savjetnika Apostolske nuncijature u BiH msgr. Henryka Jagodzinskog. Kao što je u svom obraćanju kazao msgr. Vukšić, "na ovoj skromnoj svečanosti, koja priliči postojećem stanju u zemlji kad su ljudi u opasnosti od epidemije, izvršena je obveza, koja proizlazi iz crkvenoga zakona, da imenovani biskup koadjutor, nakon što dobije izvornik apostolskoga pisma, kojim ga Papa službeno postavlja, bude uveden u službu".

Pozdrav svim nazočnima uputio je kardinal Puljić, izričući dobrodošlicu "u ovim teškim vremenima kada COVID-19 hara svijetom". Nakon toga msgr. Jagodzinski pročitao je na latinskom, a kancelar preč. Mladen Kalfić na hrvatskom jeziku, apostolsko pismo odnosno bulu pape Franje kojom msgr. Tomu Vukšića postavlja "vrhbosanskim nadbiskupom koadjutorom s pripadnim pravima i primjerenim obvezama".

Potom se kardinalu Puljiću i nazočnima obratio nadbiskup koadjutor Vukšić zahvaljujući svim nazočnima što su bili spremni okupiti se "u ovo nezgodno vrijeme". "Hvala vam svima za to osobno svjedočanstvo ljubavi i poštovanja prema Crkvi u Sarajevskoj nadbiskupiji! Bog vas blagoslovio i čuvao! Kad bi vremena bila ljepša i opasnosti manje, ovaj čin preuzimanja službe bio bi sigurno drukčiji, kazao je msgr. Vukšić.

Benzinske crpke
OIL-AC
Hrvatskih branitelja b.b.
88000 MOSTAR
Tel: +387 36 320-471
Fax: +387 36 320-411

SRETAN USKRS!

(NE)MOGUĆA MISIJA

Postavljamo sebi ili drugima pitanje: Što je sve moguće, odnosno nemoguće? Znamo da je nemoguće prolaziti kroza život, a da se ne razočaramo u drage ljude, da se ne razbolimo, da nam ne propadne neki posao ili ideja, da ne pogriješimo u nekim odlukama, da nam obitelj zaobiđe smrt drage osobe.

Nemoguća misija - ljubitelji filma, vjerujem, dobro znaju da je to poznati američki igrani film, a radnja filma temeljena je na popularnoj istoimenoj TV-seriji. Serijal "Nemoguća misija 7" trebao je imati svoj nastavak snimanja u Veneciji s Tomom Cruisom u glavnoj ulozi, a odgođen je zbog koronavirusa. I mi često koristimo u svagdanjem razgovoru pojam *nemoguća misija*, samo nije glavni glumac Tom Cruise nego naša malenkost (ti/ja), posebice kada želimo dati do znanja da nešto ne možemo učiniti,

postignuti, ostvariti. Inače, *nemoguće* je pojam koji ljudi koriste kako bi lakše prihvatili stvari onakve kakve jesu nego da nešto poduzmu kako bi ih mijenjali. Mnogo smo puta taj pojam do sada u životu izgovorili. Što je još gore - ostvarili. Kada nam netko kaže da je nešto nemoguće, onda moramo imati na umu da je to njihovo ograničenje, a ne naše. Često se susrećemo s ljudima koji nam izgledaju kao da im je u životu sve "orilo-gorilo". Međutim, ako želimo da nešto pomaknemo s mrtve točke, onda znamo da to trebamo mi-

jenjati. Nebitno o čemu se radi, pa makar to bila i, nama naizgled, nemoguća misija. Postavljamo sebi ili drugima pitanje: Što je sve moguće, odnosno nemoguće? Znamo da je nemoguće prolaziti kroza život, a da se ne razočaramo u drage ljude, da se ne razbolimo, da nam ne propadne neki posao ili ideja, da ne pogriješimo u nekim odlukama, da nam obitelj zaobiđe smrt drage osobe. Jednostavno, nemoguće.

I internet je prepun stvari koje je (ne)moguće učiniti. Evo samo nekih (meni zanimljivih): fizički je nemogu-

će izvršiti samoubojstvo zadržavanjem daha, škakljati samoga sebe, podići samo jednu obrvu, jezikom dodirnuti vrh lakta. Za ostale ćete se morati sami potruditi pronaći. I ovu želim s vama podijeliti: "Kad Bog želi učiniti veliku stvar, on izabire muškarca, a kad želi učiniti nemoguću, izabire ženu" (Luka Rađa). Često čujemo ili sami konstatiramo kako su neke stvari nemoguće. Obično ljudi vole reći: "Samo nije moguć drveni šporet i gumene maše". I to je moguće napraviti i koristiti - ako ništa, samo jedanput. Što danas nije moguće? Svašta se čovjek za života

ne čudimo. Ne čudimo se više mobitelu koji je zamijenio sve uređaje u jednoj kući: budilicu, fotoaparat, skener, telefon, fax, računalo, liver, termometar, kalkulator i da ne nabrajam više - a čudimo se tajnama vjere.

Najbolje bi bilo postupati u životu poput dvojice malih prijatelja koji su se klizali po zaleđenu jezeru. Bio je oblačan i hladan dan. Dječaci su bez straha uživali u klizanju. Led se iznenada prolomio i jedan od njih propao je u vodu. Voda nije bila duboka, ali se led počeo stezati. Drugi dječak je otrčao na obalu, dohvatio

kamen i pojurio do unesrećenog. Svom snagom razbijao je led i uhvativši prijatelja za ruku, izvukao ga iz vode. Kada su stigli vatrogasci i vidjeli što se dogodilo, začuđeno su pitali: "Kako ti je to uspjelo? Kako si mogao tim malim kamenom i slabim rukama razbiti led?" U tom trenutku oglasio se neki starac: "Ja znam kako je uspio!" "Kako?" - upitali su ga vatrogasci. Starac je odgovorio: "Nije bilo nikoga da mu kaže kako je to nemoguće."

Ne smijemo nikada zaboraviti sve-topisamske riječi: "Ta Bogu ništa nije nemoguće!" (Lk 1,37). Danas je sve moguće onomu koji vjeruje! Vjeruješ li da možeš proći s odličnim? Vjeruješ li da ti Bog može dati zdravlje (duše i tijela)? Vjeruješ li da postoji još malo dobrote u ljudima, da nisu svi pokvareni? Vjeruješ li da ima onih koji su spremni sve učiniti da budeš sretan, zadovoljan, blagoslovljen? Ili si okružen ljudima koji nas u svemu tomu koče, sputavaju, koji nam govore "kako je to nemoguće"?

Pred nama su najveći dani naše svete vjere. A Uskrs je kruna vjere i života. Zorno nam to pokazuje primjer kako je jedan musliman u Africi postao kršćaninom. Neki su ga njegovi prijatelji upitali: "Zašto si postao kršćaninom?", a on im je odgovorio: "Pa, to vam je ovako: pretpostavimo da hodate putem, a taj se put odjedanput račva u dva pravca, a vi ne znate kojim biste putem krenuli... No, na mjestu gdje se put račva, vidite dva čovjeka: jedan je mrtav, drugi je živ. Kojega ćete čovjeka upitati kojim putem krenuti?" I mi imamo toliko puteva koji se račvaju na stazi našega života. Nikad ne smijemo izgubiti iz vida Onoga koji je živ, tj. Isusov put, kojim nam je pokazao kako se trpi, živi i umire. Današnji se ljudi rijetko pitaju koja je svrha životnoga putovanja. Sve dok se pitamo kamo vodi naš put, ima mnogo odgovora. No, ako nas netko pita: Komu vodi naš put, tada naš jedini odgovor mora glasiti - Bogu. Kao kršćani i vjernici moramo biti alergični na prosječnost, osrednjost. Zato, radujmo se Uskrsu i vječnosti s Njim. Moramo biti vođeni riječima: *Sve mogu u Onome koji me jača!* (Fil 4,13). Ako u to povjerujemo - nijedna misija nije nemoguća! ■

CNS

načudi i nagleda. Kada bi sada netko ustao od naših milih i dragih pokojnika, koji su preminuli prije 50 i više godina, i ugledali svijet u kojemu mi živimo, mislim da bi poželjeli odmah natrag u grob, jer ne bi mogli vjerovati da je to sve moguće. Od raznih operativnih zahvata, do čuda moderne i sofisticirane tehnike. I ne mora biti sofisticirana. Ljudi su prije sve ručno kopali, gradili, radili, a danas roboti i tehnika prevladavaju na svakom koraku. Naravno, samo treba platiti. Što još sve postoji, a što mi obični smrtnici ne znamo, a netko već koristi ili će uskoro koristiti - da nas samo dragi Bog sačuva. I što je najgore, mi se tomu uopće

Pred nama su najveći dani naše svete vjere. A Uskrs je kruna vjere i života. Današnji se ljudi rijetko pitaju koja je svrha životnoga putovanja. Sve dok se pitamo kamo vodi naš put, ima mnogo odgovora. No, ako nas netko pita: Komu vodi naš put, tada naš jedini odgovor mora glasiti - Bogu.

ZABORAVLJENI OBRED I ZABRANJENI PSALAM

Molitva Časoslova, kao službena molitva Crkve, nastala je još u prvom tisućljeću. Tijekom svoga razvoja ustalila se na način da su različitim dijelovima dana pridružene odgovarajuće molitve psalama, himana i biblijskih tekstova. Među njima bili su Matutin (također poznat kao Jutrenja, a nakon reforme Služba čitanja), koji se molio rano ujutro.

Nakon liturgijske reforme Velikoga tjedna pedesetih i opće liturgijske reforme šezdesetih godina XX. stoljeća, u zaborav je polako pao jedan od drevnih obreda najsvetijih dana u godini, poznat pod neobičnim nazivom *Tenebrae* ("tmine"), koji se održavao u srijedu, četvrtak i petak Velikoga tjedna.

Molitva Časoslova, kao službena molitva Crkve, nastala je još u prvom tisućljeću. Tijekom svoga razvoja ustalila se na način da su različitim dijelovima dana pridružene odgovarajuće molitve psalama, himana i biblijskih tekstova. Među njima bili su Matutin (također poznat kao Jutrenja, a nakon reforme Služba čitanja), koji se molio

rano ujutro, a u pojedinim redovničkim i monaškim zajednicama na Matutin se ustajalo usred noći. Nakon Matutina, u jutarnjim satima slijedile su Pohvale (nakon reforme nazvane Jutarnja).

Zbog određenih specifičnosti Velikoga tjedna, Matutin i Pohvale Velikoga četvrtka, Velikoga petka i Velike subote nisu se molili u svoje redovito jutarnje vrijeme, nego u večernjim satima prethodnoga dana. Ta se služba održavala u tami, a u crkvi bi bilo upaljeno samo petnaest svijeća složenih na specifičan, trokutasti svijećnjak, koje su se tijekom molitve postupno gasile - odatle i naziv ovog jedinstvenog obreda.

Prve *Tenebrae* održavale bi se na Veliku srijedu navečer, a na njima se molio Matutin i Pohvale Velikoga četvrtka. Struktura obreda ista je sve tri večeri. Matutin bi se sastojao od po devet psalama i isto toliko čitanja i otpjeva. Prva tri čitanja uzeta su iz Knjige tužaljki proroka Jeremije. Ta čitanja, poznatija po svomu latinskom nazivu lamentacije, pjevaju se na koralni napjev koji su glazbenici opisali kao "najtužniju melodiju u sveukupnoj glazbi", prenoseći tako tugu kojom Jeremija opisuje razaranja Jeruzalema i kojom Crkva oplakuje Spasiteljevu muku i smrt. Sve lamentacije završavaju istim riječima koje pozivaju na obraćenje.

Otpjevi koji se pjevaju nakon čitanja nastali su na tekstove nadahnutе biblijskim prikazom muke. Brojni istaknuti skladatelji potrudili su se skladati te otpjeve, među njima Gesualdo, Haydn, Charpentier i drugi. Neki od njih, npr. "Kad bi pokopan Gospod", očuvani su u hrvatskom priobalju na narodnom jeziku.

Nakon Matutina slijedile bi Pohvale koje su se sastojale od pet psalama i Zaharijina hvalospjeva. Nakon svakoga od devet psalama u Matutinu i pet psalama u Pohvalama, ugasila bi se po jedna svijeća, te bi se za vrijeme pjevanja hvalospjeva jedina preostala upaljena svijeća skinula sa svijećnjaka i sklonila iza oltara, kao simbol Kristova privremenog odlaska među mrtve. U potpunoj tami otpjevao bi se otpjev "Krist postade poslušan..." i psalam 50 "Smiluj mi se, Bože". Dok se izgovaraju posljednje riječi završne molitve, u crkvi bi se stvarala buka, udaranjem u klupe ili pod, što je simboliziralo potres koji je nastao nakon Kristove smrti. Sakrivena bi se svijeća potom vratila i obred je bio završen.

Valja ipak spomenuti da *Tenebrae* nisu bile obvezne, i održavale su se samo u crkvama koje su bile u mogućnosti organizirati ih, s obzirom na broj klera, potrebne pjevače i činjenicu da obred traje preko dva i pol sata. Iako *Tenebrae* nisu izričito ukinute, liturgijskom je reformom znatno izmijenjena i skraćena struktura Matutina, a Pohvale, također skraćene, više se ne smiju prenositi na prethod-

CNS

Allegrijev je *Miserere* bio iznimno popularan i posjetitelji koji su dolazili u Rim o Uskrsu išli bi neizostavno na *Tenebrae* u Sikstinskoj kapeli kako bi čuli jedinstvenu izvedbu. Uz djelo se veže i pripovijest o četrnaestogodišnjem Mozartu, koji je 1770. došao u Rim i čuvši djelo na Veliku srijedu, uspio je po sluhu zapisati melodiju, uključujući i deveteroglasnu završnicu.

nu večer, pa je obred u nekadašnjem obliku jednostavno nestao. Sadašnji propisi predviđaju da se u katedralnim crkvama i u crkvama gdje je to moguće, Služba čitanja (nekadašnji Matutin) i Pohvale mole u jutarnjim

satima Velikoga petka i Velike subote. U pojedinim dalmatinskim mjestima, sa stoljetnim tradicijama u Velikom tjednu, i danas postoje neki prežitci nekadašnjeg obreda pod nazivom baraban.

KRIŽNI PUT NA IZDISAJU

Već je spomenuto da se pred sami kraj, kad je crkva već bila u potpunoj tami, pjevao Psalam 50 - *Miserere*, najpoznatiji od sedam pokorničkih psalama. Između više poznatih skladbi na tekst toga psalma, posebno se ističe ona koju je u XVII. stoljeću napisao Gregorio Allegri. Skladana za papinske pjevače Sikstinske kapele, podijeljene u dva zbor, peteroglasni i četveroglasni, koji naizmjenično pjevaju retke psalma, a u zadnjem stihu zajedno pjevaju deveteroglasno, ova je verzija ubrzo po nastanku postala poznata po ljepoti svojih harmonija i ukrasa.

Djelo se izvodilo samo u Sikstinskoj kapeli, dva puta godišnje za *Tenebrae* na Veliku srijedu i Veliki petak, a notni se zapis brižljivo čuvao, pa je prepisivanje i umnažanje bilo strogo zabranjeno. Ponegdje se čak tvrdi da je zabrana bila pod kaznom izopćenja za eventualne prijestupnike, ali nije moguće dokumentirano potvrditi tu legendu. Stanovitoj misterioznosti djela doprinijelo je i to da note nisu bile zaštićene samo zabranom, nego i činjenicom da osim osnovne harmonije, dodatni ukrasi nisu bili zapisani, nego su se usmeno prenosili između članova zbor Sikstinske kapele.

Allegrijev je *Miserere* bio iznimno popularan i posjetitelji koji su dolazili u Rim o Uskrsu išli bi neizostavno na *Tenebrae* u Sikstinskoj kapeli kako bi čuli jedinstvenu izvedbu. Uz djelo se veže i pripovijest o četrnaestogodišnjem Mozartu, koji je 1770. došao u Rim i čuvši djelo na Veliku srijedu, uspio je po sluhu zapisati melodiju, uključujući i deveteroglasnu završnicu. Vratio se na Veliki petak još jednom čuti djelo kako bi učinio sitnije ispravke na zapisu.

Miserere je u drugoj polovici XVII. i tijekom XVIII. stoljeća doživio razne obrade, uključujući onu u kojoj sopran pjeva dionicu do visokoga C, koja je danas najraširenija, iako se takvi ukrasi ne pojavljuju u izvornom skladateljevu zapisu.

Za razliku od prošlosti kad se Allegrijev *Miserere* mogao čuti samo dva puta godišnje u Rimu, djelo danas izvođe mnogi zborovi, a snimke se mogu lako pronaći i poslušati. ■

Jednoga korizmenog petka prisustvovao sam Križnomu putu u jednoj rimskoj župi koja broji oko sedam tisuća vjernika. U crkvi je bilo petnaestero župljana. Četrnaest starica i jedan starac. Moram priznati da me prizor potresao. A još više me pogodila spoznaja da u isto vrijeme, u župnim prostorijama, djeca imaju vjeronauk.

- "Nije to za djecu, ne vole oni to", pravdao se župnik na moju radoznalost s obzirom na Križni put.

- "Ali kod nas su crkve svakoga korizmenoga petka pune i prepune. Mladostaro, muško - žensko, svi idu na Križni put", oduševljeno sam mu tumačio dok me nije ošinio rečenicom koju sam čuo već više puta u Rimu:

- "Doći će ovo i k vama".

Kakav potresan odgovor pun ravnodušja i beznađa. Umjesto da se začudi:

- "Stvarno? Pa kako vam to uspijeva? Reci mi, daj mi neku metodu".

U nekim bogoslovijama u Rimu nemoguće je ne primijetiti neke stvari. Na primjer, velika većina bogoslova ne kleči. U Hercegovini je još uvijek pobožna praksa da po dolasku u crkvu čovjek klekne i pomoli se Bogu.

Ili barem, zbog starosti ili bolesti, stojeći moli. A ovi zapadnjaci, čim uđu u crkvu - sjednu. Mole li Boga ili ne, to zna svaki pojedinac. U svakodnevnim razgovorima netko se zna u šali dotaknuti klečanja kao da je to neka prastara praksa koju smo prerasli, prevladali. Katkada to izjednačuju s bičevanjem - srednjovjekovnom pobožnošću koja danas više nema mjesta, pa onda, vele, ni smisla.

Često se govori o Zapadu: situacija je takva jer ondje vjere više nema. Oni su liberalni, oslobođeni vjere, klečanja, Križnoga puta. Vjera je na izdisaju zajedno s pobožnošću Križnoga puta. Pa nije vjera biće koje je odlučilo otići iz Njemačke, Italije, Francuske i drugih ekonomski razvijenih a religiozno liberalnih zemalja, pa sada oni, jadni, ne znaju što treba činiti. Zapovijedi znaju (usp. Mk 10,19)! Barem one nisu izmodirale! Nije vjera ostavila njih, nego su oni ostavili vjeru!

Hrvatski se narod još uvijek čvrsto drži i vjere i Križnoga puta Isusova. Kažem: još uvijek jer koliko je god grozno čuti onu: "doći će ovo i k vama", toliko je strašno i pomisliti da je to nadolazna istina. I što učiniti da to ne postane stvarnost? "Tko ustraje do kraja, bit će spašen" (Mt 24,13), govori Gospodin. Mi još uvijek ustrajavamo. I ne bismo smjeli stati. Ne smijemo prestati puniti naše crkve i korizmenim petkom i svake nedjelje; ne smijemo sebi umisliti da svemogući Bog ne zaslužuje naše ponizno klečanje, ne smijemo sebi dopustiti da ponestane vjere u srcima našim.

Isto tako, pripravnici na svećeništvo i sami svećenici sebi ne bi smjeli dopustiti da ne osluškuju poticaje Duha. Ako Duh puše u Americi razvojem digitalne evangelizacije, ako u Italiji puše uključivanjem laika kao pomoćnika u katehizaciji, zašto onda nešto ne spriječiti što je izrazito teško liječiti? Ima i onih koji kažu da je kod nas vjera više pitanje tradicije, nego osobna susreta s Bogom. Zašto onda to ne promijeniti? Da nam osobni susret postane - tradicija! Sada! Dok se još može?

Zvonimir Rezo

Sloboda (anti)umjetnosti

mr. Mile Vidić

Umjetnost je za kršćane, ali i za cijelo čovječanstvo, Božji dar. To je poziv čovjeku da u umjetničkom stvaralačkom djelovanju slavi Boga stvoritelja, ali i Boga stvaratelja - Boga Umjetnika (*Deus artifex*). Umjetnik nije stvoritelj, on je tek stvaratelj, to jest koristi Božje djelo stvaranja oblikujući ga na jedinstven i neponovljiv način. Samo je Bog stvoritelj. Stvoriteljska i stvarateljska Božja moć najjasnije se očituju u stvaranju i oblikovanju svijeta i čovjeka koji je vrhunac svih stvorenja. Božje stvoriteljsko i stvarateljsko djelo lijepo je i dobro (Post 1,1-31). Bog je povjerio zadaću čovjeku, kojega je stvorio na svoju sliku, da gospodari (upravlja) zemljom (Post 1,28-29). Bog je podario čovjeku stvarateljsku, a ne stvoriteljsku moć. Svi su ljudi pozvani da budu dionici stvaranja, te da od svoga života naprave pravo umjetničko remek-djelo. No, Bog poziva određene ljude da na poseban način služe zajednici kroz umjetnost. Bog izravno poziva prve umjetnike Besalela i Oholiaba, te još nekolicinu umjetnika (Izl 31,3-6). Da umjetnost izravno proizlazi od Boga svjedoče upute za izgradnju Šatora sastanka, koje čitamo u knjizi Izlaska. Od Boga pozvani umjetnici puni su "Duha Božjega, umještosti, razumijevanja, sposobni za svakovrsne poslove; da zamišlja nacрте za radove od zlata, srebra i mjedi; za rezanje dragulja, za umetanje; za rezbarenje u drvu i poslove svakakve" (Izl 31,3-5).

Bog velikodušno i obilato svojim darovima obasipa umjetnike. On ne škrtari. On je izvor umjetnosti, a nadahnuće umjetniku; želi da čovjek bude stvaratelj lijepoga, dobrog i istinitoga. Božji su kriteriji jednostavni, ali i zahtjevni. Umjetnost, u Božjim očima, mora biti dobra, lijepa i istinita. Stoga, umjetnost ima iznimno značenje i utjecaj na sve sfere čovjekova osobnog života i društvene zajednice u kojoj živi. U umjetnosti se očituje sva uzvišenost i ljepota čovjeka koji je stvoren na sliku Božju (Post 1,27). To je najuzvišeniji dokaz čovjekove upućenosti na Boga, jer "čovjek je jedino stvorenje što ga je radi njega samog Bog htio" (*Gaudium et spes*, 24). Ona je eho Božjega daha života kojega je udahnuo u prvoga čovjeka (Post 2,7). Oblikuje sva razdoblja povijesti, utječe na čovjekov život i društvena događanja. Ona je odraz duha vremena u kojem se živi. Daje usmjerenja i oblikuje budućnost. Upućena prema vječnosti nadilazi vrijeme i prostor. Ona je jedinstvena

kao što je i čovjek jedinstven. To je epifanija dobrog i lijepoga.

Svjedoci smo kako je "ono" što se danas propagira i naziva umjetnošću potpuna suprotnost od onoga što uistinu umjetnost jest. Posljedice iskonskoga grijeha i ranjenosti ljudske naravi zorno se očituju upravo u umjetnosti (Post 3,1-24). Ako je Bog izvor umjetnosti i prvi Umjetnik, onda je Sotona izvor anti-umjetnosti i prvi anti-umjetnik. Stoga, nije ni čudno da čovjek lako pada u anti-umjetnost, koja se proglašava vrhunskom umjetnošću, a svaka se zdravo-razumska kritika odbacuje, skrivajući se iza plašta slobode umjetnosti i izražavanja. Umjetničke slobode nema bez odgovornosti. Ta se odgovornost očituje u tome što se, na jedinstven i svakom umjetniku na sebi svojstven način, nastavi Božje djelo stvaranja na dobar, lijep i istinit način (bilo koja vrsta umjetnosti). Sve što nije dobro, lijepo i istinito nije umjetnost. Odlike anti-umjetnosti su: nasilje, vrijeđanje, mržnja, netolerancija, ponižavanje i gaženje dostojanstva ljudske osobe... Umjesto šatora Božjega *main-stream* umjetnost pravi zlatno tele. Mržnja, vulgarnosti i psovke postali su sastavni dijelovi "umjetničkih" uradaka čiji su autori zaštitna lica propagande umjetnosti zlatnoga teleta. Nobelovac Ivo Andrić zapisa kako je "neograničena moć ograničena čovjeka". No, još je više neograničena moć ograničena umjetnika. Svojom zlo-umnošću i umjetničkom ograničenošću truju i zaglupljuju čovjeka i javni prostor. Kolumne i književna djela pojedinih "umjetnika" pisana su kočijaškim rječnikom i odraz su očaja i besmisla njihovih autora. Kazališne daske trpe demonske prizore Isusa kao silovatelja, bludnika i homoseksualca, a da ne govorimo o svim ostalim uvrjedama onih koji drugačije misle i imaju drugačiji sustav vrijednosti. U okolnostima umjetničke ograničenosti poželjno je izrugivati Domovinu i njezine simbole. Takvu umjetnost država obilno financira i podržava. Čak i više, uzdiže je za prijestolnicu kulture. Društvo, a osobito vjernici, nalaze se pod velikim pritiskom diktature anti-umjetnosti i njezinih zastupnika. Uistinu potrebne su herojske krjeposti običnim vjernicima kako ne bi pokleknuli pred nasrtajima "razularenih pera cijenjenih umjetnika". No, ta "pera" mogu pisati samo ispraznost, a "ispraznost nad ispraznošću sve je ispraznost" (Prop 1,2). ■

POTRES OŠTETIO BROJNE CRKVE U ZAGREBU I OKOLICI

Grad Zagreb i širu okolicu, u nedjelju, 22. ožujka 2020., pogodio je cijeli niz potresa, a najjači se dogodio u 6 sati i 24 minute kada je prema podacima Seizmološke službe Hrvatske magnituda potresa iznosila 5,5 prema Richteru s epicentrom kod Markuševca. Jedna je djevojčica preminula, a 14 osoba je lakše ozlijeđeno. Među lakše

stre, evakuirani su iz samostana te su privremeno smješteni u Kuću susreta Tabor u Samoboru.

Palmoćeva, Gornji Grad

Zbog potresa urušio se dio stropa bazilike Srca Isusova u Palmoćevoj ulici, na Gornjem gradu oštećena

kažnjava. Nego, možemo si postaviti pitanje: Što nam Bog želi reći?! Ovo su vremena kušnje gdje je potrebno napraviti jedan naš 'reset'".

Šestine

U Šestinama zbog tri jaka potresa oštećena je i crkva sv. Mirka. "Crkva sv. Mirka nalazi se na najtrusnijem potezu u gradu Zagrebu. Podsljemenska zona ide upravo od Sljemena preko Šestina, Mihaljevca do Kaptola i Donjega grada. Dakle, naša crkva je oštećena. Nije toliko kao druge, ali ima ozbiljnih oštećenja. Vidljivo je bilo da nakon prvoga udara nije bilo tako strašno, nakon drugoga su se pokazivala oštećenja, a nakon trećega proširila su se oštećenja, pogotovo po unutrašnjosti crkve. Ono što se može vidjeti, mislimo da nije ugrožena statika crkve, ali iznutra je doživjela ozbiljna oštećenja. Znat ćemo točno kada stručnjaci kažu svoje mišljenje", poručio je župnik iz Šestina Robert Šreter.

ozlijeđenima je župni vikar u župi Marija Bistrica. Oštećeno je više od 600 zgrada, među njima brojne crkve i zagrebačka katedrala.

Zagrebačka katedrala

Predstojnik Tiskovnog ureda Zagrebačke nadbiskupije vlč. Borna Puškarić potvrdio je za HKR da se vrh južnoga tornja zagrebačke katedrale srušio zbog potresa koji je zahvatio Zagreb u nedjelju ujutro. "Oštećenja ima unutar katedrale, ali ne znamo u kojoj mjeri. Nitko nije stradao. Mi ćemo nastaviti s obnovom zagrebačke katedrale."

Kaptol

U potresu je oštećena crkva, toranj i samostan sv. Franje Asiškog na Kaptolu. Svi fratri, njih 50 i dvije časne se-

je barokna crkva svete Katarine te crkva svetog Marka.

Remete

Zbog potresa u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Remetama oštećena je prednja lađa crkve koja je bila pošteđena u potresu 1880. U tome prednjem dijelu oštećene su freske, a neki dijelovi su i uništeni. "Od glavnog oltara odvalio se kamen. Donji dio crkve nismo pogledali zbog sigurnosti, ali nadamo se da nisu prevelika oštećenja. Vanjski su dijelovi crkve napuknuti, pogotovo južni plato", kazao je remetski župnik o. Antonio Mario Čirko koji je nakon potresa iz svetišta u video-poruci uputio riječi ohrabrenja. "Bog je uvijek nazočan među nama. Netko će reći: ovo je Božja kazna. Ne, nema Božje kazne. To bih htio da nam svima bude jasno. Bog ne

Granešina

Potres je oštetio i crkvu Rođenja Blažene Djevice Marije u Granešini. Osim unutrašnjosti, oštećen je nedavno obnovljeni toranj. Pao je strop crkve i uništio oltar, no kip Majke Božje Granešinske i svetohranište nisu oštećeni, izvijestio je portal Direktno.hr.

Čučerje

U podrhtavanjima tla srušen je dio crkve Pohoda Blažene Djevice Marije u Čučerju, a zbog popucalog tornja isključena su zvona.

Marija Bistrica

Župni vikar u župi Marija Bistrica (D. P.) lakše je ozlijeđen u potresu koji je u nedjelju pogodio Zagreb i njegovu okolicu, a oštećeno je i Nacionalno svetište Majke Božje Bistričke.

AKTIVNI VJERNICI

Djelatno sudjelovanje vjernika u liturgiji, naprotiv, očituje se po iskrenoj i žarkoj želji za Božjim darovima, pri čemu je najveći aktivizam vjernika upravo pripremanje duše da primi te iste darove. Na njih treba biti usredotočen u samome slavlju, jer je Euharistija najveći dar po kojemu nam Gospodin daje sve ostale darove.

Od Drugoga vatikanskoga koncila naovamo mnogo se govori o zaokretu koji je Crkva učinila time što je pozvala vjernike laike da se aktivnije uključe u život Crkve. Piše se i teološki obrazlaže, prave se planovi i strategije kako što više vjernika uključiti u poslanje Crkve, te se onda prave analize o učinjenome i uspoređuje se s nekim prethodnim vremenima. S mnogo zanosa govori se o tome kako se Crkva otvorila laicima, te se već planira korake koji nam predstoje kako bi oni što više došli do izražaja u Crkvi. U tom se duhu govori danas i o emancipaciji laika u Crkvi, s posebnim osvrtom na emancipaciju žena koje su, navodno, tijekom stoljeća bile zapostavljene u Crkvi. Nadalje, očekuje se i u liturgiji uvijek bolje sudjelovanje vjernika laika, tako da je i Koncil govorio o djelatnom sudjelovanju (*actuosa participatio*) vjernika u liturgijskome slavlju.

Aktivnost vjernika

Korisno bi bilo o ovoj temi povući paralele između našega vremena

(postkoncilskoga!) i nekih prethodnih vremena Crkve (predkoncilskih!). A najbolje na način da usporedimo naše postkoncilsko vrijeme s radikalno predkoncilskim, to jest s vremenom kada u Crkvi još nije bio održan nijedan sabor, a pogotovo ne tako velik i značajan kao što je Drugi vatikanski. Takvo radikalno predkoncilsko vrijeme bilo je vrijeme prije Nicejskoga sabora koji je bio prvi opći sabor Crkve. Doista, kada tek ovlaš prolistamo spise prvih značajnih teologa i pastira, onda

se vidi kako su oni doživljavali aktivno sudjelovanje vjernika laika u životu Crkve, kao i njihovo djelatno sudjelovanje u slavlju zajednice.

Glede aktivnosti vjernika laika, nju u ranom kršćanstvu nisu doživljavali kroz optiku kojom smo mi danas opterećeni, te nam počesto radi toga izmakne ono bitno. Prvi kršćani nisu promatrali aktivnost vjerniku u Crkvi kroz prizmu emancipacije, niti su je mjerili prebrojavanjem radnih mjesta koja je Crkva otvorila laicima. Aktiv-

nost vjernika laika mjerila se najprije krjeposnim životom kojim su vjernici živjeli, to jest krjepošću koju su primali od Boga. Potom se njihova aktivnost mjerila svjedočanstvom koje su ostavljali o Kristu u svome okruženju. I u tome su bili svi emancipirani. Doista, nije bilo razlike između muškarca i žene, starca ili djeteta, učena ili neuca. Nije bilo onih koji su se u Crkvi osjećali ugroženi zbog dobi, spola, boje kože, jezika, društvenoga statusa ili jer nemaju crkvene službe. Pred Bogom i u Bogu svi su vjernici, bez obzira na njihov društveni status ili crkvene službe, bili jednako emancipirani, što su pokazivali krjeposnim i svetim životom. Tko god je primao i slijedio Krista, bio je na pravom tragu kršćanskoga života, a koliko je to moguće ostvariti nije ovisilo ni o dobi, ni o spolu, ni o službi ili društvenom položaju, nego isključivo o krjeposti duše. Zato će sveti Klement Rimski i reći vjernicima u Korintu da je istinski vjernik onaj koji živi po uzoru na Krista: "Krist uistinu pripada onima koji se drže ponizno, a ne onima koji sebe uzdižu iznad njegova stada. Žezlo Božjega veličanstva, Gospodin Isus Krist, nije došao oholo i bahato se hvastajući, premda je mogao, nego u poniznosti kao što Duh Sveti o njemu reče" (16,1-2).

A uz primjer Krista Gospodina vjernicima su uvijek dobrodošli primjeri svetih i krjeposnih ljudi poput pravednika i proroka, čija su se djela utkala u one buduće naraštaje: "Poniznost i pokornost tolikih i takvih ljudi, koji dobiše tako jasno svjedočanstvo, boljima su učinile ne samo nas, nego i naraštaje prije nas, kao i one koji njegove riječi prigriše u strahu i istini. Budući da smo postali dionici mnogih i velikih slavnih djela, pohitimo natrag miru kao cilju koji nam je predan od početka i upravimo pogled u Oca i Stvoritelja svega svijeta te čvrsto prionimo uz veličanstvene i izvrsne njegove darove i dobročinstva mira. Razmatrajmo o njemu mišlju i očima duše promatrajmo njegovu velikodušnu volju. Zapazimo kako je blag prema svakom svom stvorenju" (19,1-3). Kako se vidi iz promišljanja sv. Klementa, središte vjerničkoga života bilo je nasljedovanje svetih, a cilj je uprijeti

pogled u Boga i razmatrati ga otkrivajući njegovu svetu volju i djelujući sukladno njoj. Kad bi sve drugo učinili, a ne bi ispunili ovaj cilj, vjernički bi život bio promašen. Zato se prvi kršćani nisu zanosili uvjerenjima kako je bit kršćanskoga života društvena emancipacija, nego svjedočenje krjeposti Božje pred ljudima. Nije trebala emancipacija ni starih ni mladih, ni muškaraca ni žena, a još najmanje emancipacija vjernika laika u odnosu na službenike Crkve. Tko je živio sveto, bio je pred Bogom emancipiran do

šem suvremenom mentalitetu pretpostavlja se da smo djelatni ako smo aktivni, ako imamo neku službu i zaduženje. Stoga se onda pokušava u liturgijsku "aktivnost" uključiti što je moguće više ljudi, kao da su samo tada aktivni, dok bi oni bez zaduženja bili pasivni sudionici ili, ne daj Bože, tek samo promatrači. No djelatno sudjelovanje ne mjeri se brojem onih koji imaju zaduženja, ili su čak i bez zaduženja aktivni u smislu da su neprestano u pokretu, ili kako bi se moderno reklo u "movingu".

Prvi kršćani nisu promatrali aktivnost vjernika u Crkvi kroz prizmu emancipacije, niti su je mjerili prebrojavanjem radnih mjesta koja je Crkva otvorila laicima. Aktivnost vjernika laika mjerila se najprije krjeposnim životom kojim su vjernici živjeli, to jest krjepošću koju su primali od Boga.

te mjere da mu nije trebala druga ni drukčija emancipacija, jer je svetost najveća aktivnost u kojoj trebaju sudjelovati vjernici laici koji se trude biti djelatni u životu Crkve.

Actuosa participatio

Glede djelatnog sudjelovanja vjernika u liturgijskom slavlju, opet se može povući slična poveznica. U na-

Djelatno sudjelovanje vjernika u liturgiji, naprotiv, očituje se po iskrenosti i žarkoj želji za Božjim darovima, pri čemu je najveći aktivizam vjernika upravo pripremanje duše da primi te iste darove. Na njih treba biti usredotočen u samome slavlju, jer je Euharistija najveći dar po kojemu nam Gospodin daje sve ostale darove. U tom smislu sveti Klement daje konkretne preporuke svojim vjernicima:

"Ljubljeni, kako li su blaženi i divni Božji darovi! Život u besmrtnosti, sjaj u pravednosti, istina u slobodi, vjera u pouzdanju, suzdržljivost u svetosti; i sve je to našem umu na dohvat. Što je, dakle, pripravljeno onima koji ga iščekuju? Presveti Stvoritelj i Otac vjekova jedini zna količinu i ljepotu toga. Zato svim marom nastojmo naći se među onima koji ga iščekuju, da bismo postali dionici obećanih dobara. A kako se to, ljubljene, postiže? Tako da naš duh bude vjerno učvršćen u Bogu; da marno tražimo ono što je njemu ugodno i milo; da činimo ono što odgovara njegovoj svetoj volji i da kročimo putem istine odbacujući od sebe svaku nepravednost i zloću, gramzivost, svađe, pakosti i prijevare, ogovaranja i ocrnjivanja, mržnju prema Bogu, oholost i hvastanje, taštinu i negostoljubivost. Jer koji to čine, mrski su Bogu, i ne samo oni koji to čine, nego i oni koji im povlađuju" (35,1-6).

Klement tako ističe da je duhovni mar i učvršćivanje duha u Bogu najveća djelatnost koju vjernik treba pred Bogom imati, nakon čega i duh sam od sebe odbaci sve ono što ne priliči,

a drži se svete volje Božje i njegove ljepote dolazeći tako do obećanih dobara. Susret s Isusom u otajstvu je povlašteni način djelatnog sudjelovanja u liturgiji, te se po tome mjeri razina aktivna sudjelovanja. Sva djelatnost svakog vjernika, kako biskupa, tako i laika, treba biti usmjerena prema Isusu, te liturgijsko slavlje treba biti tako organizirano i slavljeno da se dogodi spasenjski susret. Stoga se kršćani nisu trudili da od liturgije čine lakrdiju uređujući je prema ljudskom sviđanju, a ne vodeći brigu ima li učinke božanskoga života. Stoga se može reći da se aktivnost vjernika laika, ne samo svodila na traženje Isusa Krista, nego je bila usmjerena na to traženja. Naime, pronaći Krista bio je vrhunac i smisao vjerničkoga života, a ne njegovo svodenje na minimum ili nižu razinu: "Ljubljeni, to je put na kojem nalazimo svoje spasenje, Isusa Krista, velikoga svećenika koji prinosi naše žrtve, skrbnika i pomoćnika našoj slabosti. Po njemu pogled upiremo prema nebeskim visinama; po njemu gledamo čisto i uzvišeno njegovo [Božje] lice; po njemu su otvorene oči našeg srca; po njemu naš nerazboriti i pomračeni

um na svjetlosti rascvjetava; po njemu je Gospodin htio da okusimo besmrtnu spoznaju, njemu, koji je odsjev Božjeg Veličanstva, toliko veći od anđela koliko je uzvišenije nego oni baštini Ime" (36,1-2).

Iz svega rečenoga, zaključno se može reći da se aktivnost vjernika laika nije mjerila i ne mjeri brojem radnih mjesta, niti dodijeljenim službama laicima, premda je sasvim logično da Crkva s njima i na njih računa i u takvoj vrsti suradnje. Međutim, prije svega njihova aktivnost mjeri se brojem onih koji se Kristu posvetiše i koji posvjedočiše životom evanđeoske vrijednosti. U tom duhu će i sveti papa Klement poticati i vjernike u Korintu, bez obzira na njihov stalež, spol ili dob da žive sveto prema primjerima svetica koje im Pismo stavlja pred oči, to jest da i sami osobno žive svoju vjeru kao susret s Kristom i potom odvažno svjedočenje njegove prisutnosti u svome životu. Vjernici u svom vjerničkom životu nisu imali potrebu dokazivati sebe ili dokazivati nešto nekome, nego prije svega svjedočiti Krista kako na liturgijskom slavlju, tako isto u svakodnevnom životu. ■

OJAČATI SOLIDARNOST I PRIJATELJSTVO

VATIKAN (RV) - Proživljavamo dane velike zabrinutosti i sve većega nemira, dane u kojima koronavirus, pred kojim se zaustavljaju sve najvažnije aktivnosti, poput gospodarstva, poduzetništva, rada, putovanja, turizma, športa, pa čak i bogoštovlja, na svjetskoj razini prijete ljudskoj krhkosti i ranjivosti prividne sigurnosti utemeljene na tehnologiji, piše u poruci koju je kardinal Peter Turkson, pročelnik Dikasterija za promicanje cjelovita ljudskog razvoja, upravo predsjednicima biskupskih konferencija, biskupima zaduženima za pastoral zdravlja, zdravstvenim, socijalnim i pastoralnim djelatnicima, građanskim vlastima, oboljelima i njihovim obiteljima te volonterima i svim ljudima dobre volje.

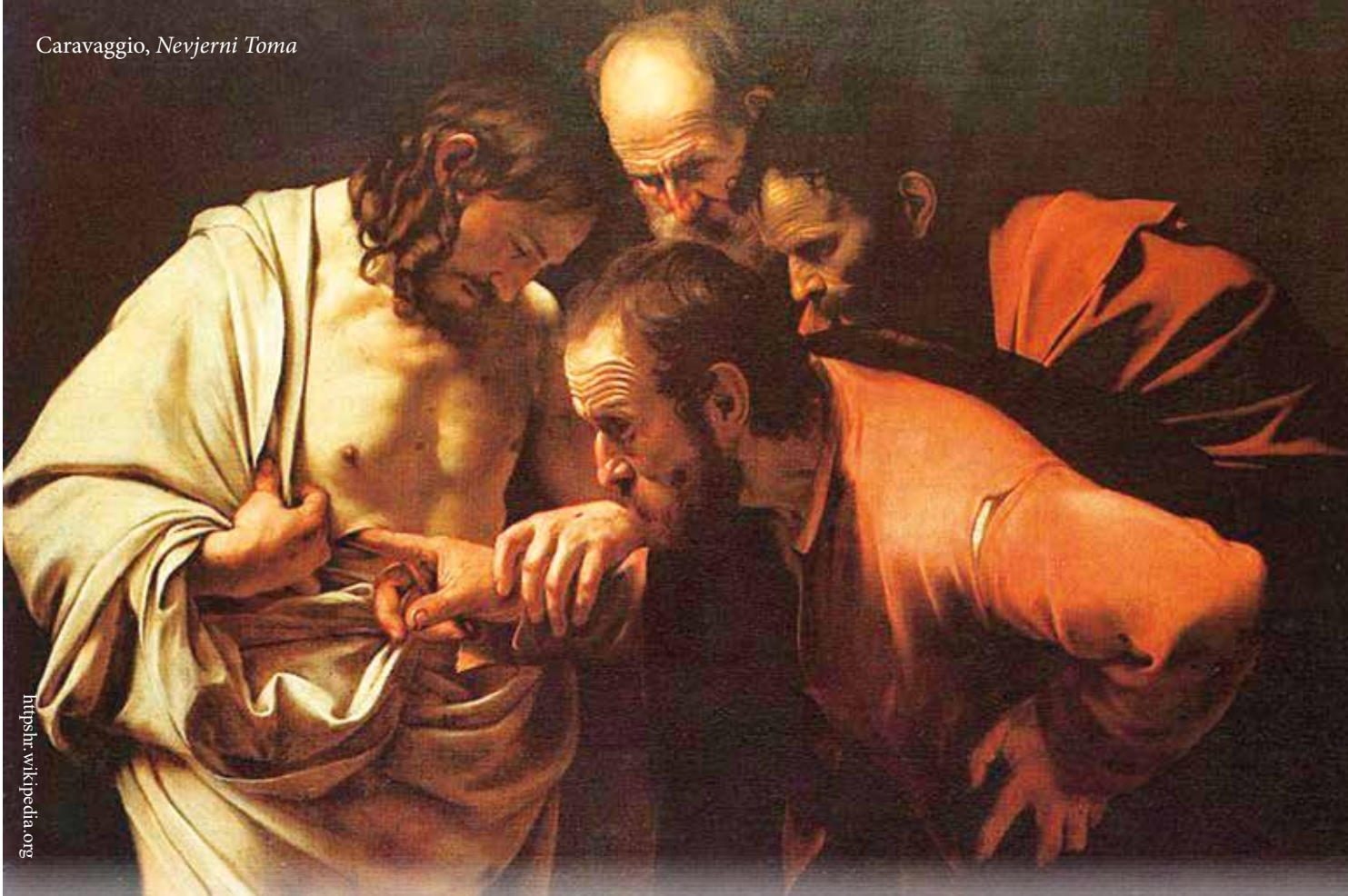
Porukom koja započinje riječima "Mir vama!" spomenuti se Dikasterij želio ujediniti s glasom Svetoga Oca,

obnavljajući tako solidarnost Crkve sa svim zaraženima, žrtvama i njihovim obiteljima, kao i svim zdravstvenim djelatnicima koji su angažirani na prvoj crti i ulažu svu svoju snagu u liječenje oboljelih. Kardinal Turkson je, među ostalim, podsjetio da su Sveti Otac i neki državni čelnici pokazali

solidarnost s najugroženijim zemljama donirajući medicinske proizvode i pružajući im financijsku pomoć. Izrazio je pritom nadu da će se u tu potporu uključiti svi, posebice pomažući zemljama sa slabijim zdravstvenim sustavom.

Nadamo se da će ovaj trenutak velike potrebe biti dobra prigoda za jačanje solidarnosti i blizine među državama, kao i za jačanje prijateljstva među ljudima. Ovo je vrijeme za promicanje međunarodne solidarnosti u razmjeni oruđa i sredstava. Naravno, taj virus, kao i svaka izvanredna situacija, ukazuje na velike nejednakosti koje su karakteristične za naše društveno-gospodarske sustave, odnosno nejednakosti u dostupnosti ekonomskih sredstava, zdravstvenih usluga, kvalificiranog zdravstvenog osoblja i znanstvenih istraživanja, piše u tekstu.

Caravaggio, *Nevjerni Toma*

https://h.wikipedia.org

GOSPODIN MOJ I BOG MOJ

Navještaj Kraljevstva Božjega i otkrivenje božanske poruke svijetu Gospodin Isus potvrdio je svojom uskrsnom pobjedom nad smrću. Teško je povjerovati u sve što je rekao i učinio, ako u njegovo uskrsnuće ne vjerujemo.

Druga se uskrsna nedjelja od davnina naziva još i *Bijela nedjelja* kao spomen na drevnu kršćansku praksu po kojoj su dotadašnji katekumeni, kao odrasli novokršteni nosili bijelu odjeću u znak čišćenja od grijeha i oblačenja u Krista. Nosili su je punih osam dana od noći vazmenoga bdjenja te je na ovu nedjelju simbolično odlagali i započinjali novi život. O životu prve Crkve govore Djela apostolska, a njihov ulomak slušamo kao prvo liturgijsko čitanje. Sveti pisac nas izvješćuje kako prvi kršćani

bijahu postojani *u nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama* (Dj 2,42). Rekli bismo, nešto što se ne usuđujemo usporediti s današnjim kršćanskim zajednicama. Od ovih obilježja prve kršćanske zajednice malo bi se što dalo prepoznati i među apostolima nakon Isusove smrti i ukopa. Jednoga više nema među živima, a Toma nije stalno s njima. Možda traži neko novo mjesto i poziv, jer zajednica jedanaestorice više nema osobita smisla, nakon što su ostali razočarani Učiteljevom smrću. Zatvoreni u strahu,

izolaciji, gomilaju sumnje i prebiru u sebi očekivanja starozavjetnih proročanstava o Mesiji. Sva ona svjedočanstva nadljudske moći koja su svojim očima gledali i spomen na trijumfalni ulazak u Jeruzalem na Cvjetnicu, nakon posrtaja pod križem i kalvarijske povorke, sve više blijede, a njihova se nevjera sve više produbljuje.

Prestrašena zajednica

Navještaj Kraljevstva Božjega i otkrivenje božanske poruke svijetu Gospodin Isus potvrdio je svojom uskrsnom pobjedom nad smrću. Teško je povjerovati u sve što je rekao i učinio, ako u njegovo uskrsnuće ne vjerujemo. Doista, koji bi to razum mogao povjerovati da je podizao iz mrtvih, a tijelo mu u grobu *trulež ugledalo*? Koji bi to jezik mogao ispovjediti da su njegove riječi životvorne ako se njegov život zauvijek ugasio na križu golgotškome? Evo sada Evanđelja (Iv 20,19-31) koje pruža pogled na osobit dokaz Kristova uskrsnuća koji je učvrstio u vjeri apostola Tomu, a uz njega milijune drugih kršćana od početka povijesti spasenja. Ta Radosna vijest združuje prvi i osmi dan vazmene osmine. Ivan nas uvodi u najsvečanije i zajedničko apostolsko iskustvo Krista Uskrsloga. Dogodilo se sve kako je pisano, udaren je pastir i *ovce se razbježale*, ali apostoli ipak ubrzo sabrani na jednome mjestu. U mučno raspoloženju iza zatvorenih vrata jedan drugoga hrabre i prisjećaju se riječi koje im je Učitelj govorio. Ne govori to iskustvo o njihovoj nevjeri. Štoviše, iskustvo vjere nije odsutnost boli i patnje nego njihovo strpljivo podnošenje. A Uskrsli se probija kroza zatvorena vrata da odagna strah i unese vjeru, da ovlasti svoje učenike i pošalje ih u svijet odvažno svjedočiti o svemu što ih je poučio.

Mir vama! Ovim riječima Pobjednik smrti pozdravlja svoju malu zajednicu koju će osposobiti za otvorenost svijetu i ljudima. Stojeći u *sredini*, što ne označava samo prostor, nego središte Crkve, podjeljuje svojim apostolima svoj uskrsni blagoslov. Hebrejski izraz *šalom* ne znači tek onaj mir kakav razumijemo u današnjim jezici-

ma. On izražava čežnju podijeljena čovjeka za ponovnom uspostavom cjelovitosti, duševnoga i tjelesnoga sklada, označuje sreću, radost i blagostanje. Zato se učenici *obradovaše* vidjevši da je to onaj isti Gospodin s kojim su do prije nekoliko dana prolazili Judejom. I Raspeti i Uskrsli, ista osoba s dva potpuno različita egzistencijalna značenja. Njegovo raspeto tijelo nije prijevarna fantazmagorija, a njegovo uskrsnuće nije nikakva magijska iluzija.

Tomina sumnja

Prizor nevjernoga Tome iz evanđeoskoga izvješća osmoga dana nakon Uskrsa toliko je poznat da je ušao u svijet narodnih izreka čak i izvan kršćanskoga uljudbenoga kruga. Zbog svoje malovjernosti i sporosti u prihvaćanju istine Kristova uskrsnuća tako je prozvan i postao je u nekom smislu pralik modernih agnostika, skeptika i onih koji kolebljivo pristupaju istinama vjere. Toma traži dokaz,

želi da mu sve bude posve razvidno, kao da je čovjek suvremene zapadne civilizacije. Ne prihvaća svjedočanstvo svoje duhovne braće, traži vidjeti biljge rana, dodirnuti mjesto čavala i probodeni Kristov bok. I ostade obilježen kao nevjerni Toma. Time se ovome Isusovu apostolu nanosi ozbiljna nepravda, jer se to odnosi na samo jedan događaj njegova života. Poznajemo ga i kao vjernika, spremna na svjedočenje i naviještanje, najzad i na mučeništvo kao potvrdu vjere. Crkvena ga tradi-

cija izdvaja među svim apostolima po geografskom dosegu evanđelja, a u Indiji i danas postoji brojna i vrlo živa zajednica vjernih poznata pod nazivom Tomini kršćani.

Papa Benedikt XVI. primjećuje da iz Tominih riječi izvire uvjerenje da se Isus prepoznaje ne toliko po svome liku, koliko po svojim ranama. Njima se kao dokaznim znakovima Isusova identiteta otkriva do koje nas je mjere Spasitelj ljubio. Apostol u tome ne griješi te slušamo kako ga Isus u drugom ukazanju poziva da se dotakne njegovih ruku i boka. Toma odgovara najsjajnijom ispoviješću vjere u čitavu Novom Zavjetu: *Gospodin moj i Bog moj!*

Sin Božji, okružen anđeoskim korovima koji ga radosnim klicanjem slave, ostavlja svoje nebesko stado i dolazi spasiti zalutalu ovcu, grješnoga čovjeka koji sumnja. Zbog svoga čovjekoljublja po tko zna koji put ulazi u prostor ljudske bijede, a iz skromne jeruzalemske sobe izlilo se na čovje-

koji dijeli svojim nasljedateljima. Mir između sebe i mir s Bogom izvor je i početak svakoga dobra, reći će sveti Ćiril Aleksandrijski. Krist nam je u Tomi pokazao ranjene ruke i probodeno podrebarje - otvoren bok kao vječni liturgijski znak svoje pobjede. Zato je Tomina sumnja za nas spasonosna, a po riječima svetoga Grgura Velikoga, njegova nevjera je Crkvi više koristila od vjere drugih apostola. Promatrajući rane Kristove, Toma je oslobođen svake sumnje zacijelio rane svoje nevjere. Vidio je Čovjeka, a ispovjedio Bogočovjeka.

Odgovorom na Tominu ispovijest Isus navješćuje temeljno načelo blaženstva za sve kršćane koji će u toj vjeri živjeti. Jedan drugi sveti Toma, veliki srednjovjekovni teolog iz Aquina, Isusov izričaj tumači mislima da je zaslužio mnogo više onaj koji vjeruje bez gledanja od onoga koji gledajući vjeruje. Isti je svetac tekstopisac svima nam poznatih stihova euharistijske pjesme: *Vid i opip, okus varaju se tu,*

Zahvalni budimo što se u životnim teškoćama i trenutcima sumnje na Kristovu milost možemo osloniti. Tomin slučaj je stoga izvanredan primjer kako onaj koji uporno traži u mraku svojih nevolja može susresti uskrsloga Isusa.

čanstvo više blagoslova nego iz svih kraljevskih palača. Zahvalni budimo što se u životnim teškoćama i trenutcima sumnje na tu milost možemo osloniti. Tomin slučaj je stoga izvanredan primjer kako onaj koji uporno traži u mraku svojih nevolja može susresti uskrsloga Isusa i povjerovati u svjetlo istinsko koje prosvjetljuje svakoga čovjeka (usp. Iv 1,9).

Od nevjere k vjeri

Tomino priznanje dosljedan je čin vjere, pokajanja i neograničena predanja, a riječi su njegove neiscrpane u svom značenju. Nije sveti Toma bio naivan poput praoca Adama, nego začuđen, a tu je začuđenost Gospodin dopustio kako bi učvrstio našu vjeru u njegovo slavno uskrsnuće mirom

al' za čvrstu vjeru dosta je što čuh. Daj da vjera moja uvijek življe sja, da se ufam u te, da te ljubim ja. Ako je naša vjera čvrsta, na nju će se osloniti i vjera mnogih drugih. Sumnjâ će sigurno biti, i nije grijeh što ih bude nego je grijeh u njima ostati i ne tražiti izlaz.

Unutarnji smisao Ivanova izvješća duboko je povezan s unutarnjom čovjekovom napetošću. Tko želi da se Uskrsli i živi Gospodin Duhom Božjim nastani u duši njegovoj, mora dobro zaključati njezinu odaju da je očuva od zaraze i napasti tjelesnoga svijeta. Kad se u takvoj duši ukaže, nestat će svake sumnje i straha od vanjskih provala. A Bog, koji ljubi srce iskreno, ispunit će i kroz zatvorena vrata dušu svojim mirom, osvjetliti svaki njezin mračni kutak i blaženstvo darovati onima koji vjeruju. ■

ZA ŽIVOTA, BRATE, ZA ŽIVOTA

*Želiš li reći "volim te"
svojim ukućanima,
prijatelju bliskom ili dalekom,
reci to za života, brate, za života*

*Ne čekaj da ljudi umru
da im očituješ dobrotu
i da osjete tvoju ljubav:
za života, brate, za života
to učini*

*Bit ćeš veoma sretan
naučiš li dijeliti sreću
svima koje poznaješ
za života, brate, za života*

*Umjesto da posjećuješ groblja,
umjesto da puniš grobove cvijećem,
ispuni srca ljubavlju
za života, brate, za života*

Čitajući ove stihove meksičke spisateljice Anamarie Rabatté (1933.-2010.) uvijek osjećam njihovu dubinu i uvijek se divim ljudima koji su prepoznali da druge mogu usrećiti, ako žele, za njihova života. Bezbroj je načina dobrote. I one materijalne i nematerijalne. Treba samo otvoriti oči, ispružiti ruke i pokazati malo srca na dlanu onima kojima je to potrebno. Ako uz to imate još i malo novca za darivanje, bez obzira je li vam višak ili ga otkidate od sebe, onda ste jedni od onih koji su uspjeli u tome. Kako nismo gospodari života pa tako ni smrti, na žalost, često i zakasnimo.

Ovo je uvod u priču o dvoje dobrotvora koji su zajedno proveli 64 godine bračnoga života. Prošavši križni put, doslovno i simbolično, teško stječući svoju imovinu, dijelili su je s drugima, i bližnjima i daljnijima, i poznatima i nepoznatima, nikad ne zaobilazeći crkvu i crkvene ljude, kako bi to oni kazali. Josipa i Martin Perić. Oakville, Toronto, Kanada. Josipa je 2018. godine sklopila svoje umorne oči i preselila se u Kuću Očevu. Martin, neutješan, s uspomenu, čeka njihov ponovni susret. Životna priča, vrijedna cijele knjige a ne samo jednoga običnog teksta, koji, ruku na srce, možda mnogi ne će uspjeti ni pročitati, i to možda upravo oni kojima su davno ili nedavno, Josipa i Martin široke ruke udijelili na tisuće dolara. Pričala sam puno puta s njima o tome kako su i zašto relativno skromno živjeli uz toliko zarađena novca koji su tako nesebično dijelili drugima. Uvijek je odgovor bio isti, nama je Bog dao, nekima nije, treba ljudima pomagati dok se može. Značilo je to, uz ostalo, jačati hrvatsku zajednicu u tuđini, kao i graditi Domovinu toliko fizički im daleku. I uvijek, doslovno uvijek Hrvatska i Katolička Crkva iznad svega.

Martin, rođen 1925. godine na Seljanima, župa Nevesinje u Istočnoj Hercegovini, u ljeto 1942., ostavši bez oca Boška, zajedno s majkom Vidom, babom Stanom, dva brata, Vidom i Perom, i dvije sestre, Anicom i Bojom, te stricem Matom, nošen vihorom rata, stiže u Slavoniju, u Požešku dolinu. Odatle ujesen iste godine odlazi u Hrvatsku vojsku. Ratni put proteže mu se od Osijeka, Našica, Donjega Miholjca do Đurđenovca. U jeku snažnih borbi na Dravi, biva ranjen u lijevu nogu od

ruske kaćuše. Bio je pripadnik Ustaškoga stajaćeg zdruga, 6. satnija, 2. bojna. I sve što je tada kao 17-godišnjak želio bila je sloboda i hrvatska država nezavisna od svih. Na vrhu Krndije, sa svojim bojovnicima dočekuje 1945. i povlačenje prema Zagrebu, te nastavak povlačenja u desnoj pobočnici za Bleiburg - odredište koje je trebalo biti utočište u zapadnom, civiliziranom svijetu tisućama Hrvata, civila i običnih vojnika. No, na putu do Bleiburga nova stratišta, jame i bezbroj humaka koji jedva pokrivahu ljudske kosti. Umjesto predaje zapadnim Saveznicima, na kraju Drugoga svjetskog rata, stotine tisuća Hrvata predano je Titovim partizanima. Miris smrti lebdio je nad četveroredom, tim krvavim putom s kojega nitko nije smio promijeniti smjer. Osim, možda, onih hrabrih. Tako je i Martin, posegnuvši za malo dravske vode na dlanu iz obližnjeg šumarka, dosegnuo slobodu Austrije. Iza njega je težak Križni put, snovi o slobodnoj i nezavisnoj Hrvatskoj, a pred njim osam mjeseci tajnog previjanja vlastite rane i nekoliko dugih godina teškog rada po austrijskim farmama i vinogradima za hranu i prenoćište. Izdržao je sve.

Iz Graza 1949. odlazi ilegalno preko Njemačke u Belgiju. Danima pješice, skrivajući se, i tek nekih 400 kilometara kamionom, u bespućima njemačkih sela i gradova, šuma i brjegova, zajedno sa svojim prijateljima tri je puta uhićen. Iz belgijskoga Liega put ih vodi u Bruxelles, i novo opasno skrivanje, sve dok nisu uspjeli da ih u prihvatnom međunarodnom centru prime kao Hrvate jer se nisu htjeli upisati kao Jugoslaveni, a i kako bi, kada to nisu ni bili. I onda 1951. odlazak u njemačku luku Bremerhaven iz koje

Nakon svete Mise na Seljanima na Ivandan, 24. lipnja 2019.

nakon 16-dnevnog putovanja brodom stižu u obećanu zemlju - Kanadu.

Toliko daleka Kanada 4. rujna 1951. postat će Martinova nova domovina. I opet farma. Oko tisuću kilometara sjevernije od Toronta prva konkretna zarada - dolar na dan. Na stranu zarada, osjećaj slobode bio je neprocjenjiv. I otvoriše se njegovi pečalbarski dani, daleko od svojih, daleko od svih koji su mu nešto značili, počeo je graditi novi život.

Na tome putu, vlč. Vilim Cecelja (1909.-1989.) upoznaje ga s mladom djevojkom iz Hrvatske, Josipom Miller, koja je i sama još kao djevojčica prošla težačke nadnice od rodne Donje Bazije u virovitičkom kraju, preko Austrije do Kanade. Godine 1954., daleko od svojih najbližih, Martin se i Josipa žene. Tih prvih godina zajedničkoga života, težak rad u ribarnici Josipu je još više izgradio u čvrstu i nepokolebljivu ženu koja će kasnije hrabro odolijevati svim nedaćama što ih tuđina nosi sa sobom. Marljivo radeći, prelazeći na bolje poslove i sama je s godinama stekla iskustvo i dobro iskoristila svoje talente, te se uspješno okušala u agencijskoj prodaji nekretnina. I Martin se, nakon teškoga rada po farmama i pilanama, 1962. godine, zapošljava u Fordu kojemu ostaje vje-

ran sve do mirovine sredinom 80-ih godina prošloga stoljeća. Radeći u automobilskoj industriji sve je više zavolio brze i lijepe automobile. Svi koji ga poznaju sjetit će se njegovih dojmljivih linkolna, mercedesa, mustanga... uživao je imati vozilo koje i nemaju drugi. I to je možda i jedino što su njih dvoje onako za dušu sebi priuštiti, sve ostalo uvijek je bilo: pošaljimo njima, njima je potrebnije, mi ćemo zaraditi drugo. Ti kojima je bilo potrebnije bili su, kako bi rečeno na početku, i bliži i daljnji, i znani i neznani.

Poznajući tešku situaciju u rodnoj Hercegovini, Martin pomaže bratu Vidi ali i drugim rođacima i prijateljima doći u Kanadu. Tako će i Vido 1960. godine započeti kanadski život, prvo kao mladić, da bi se do tri godine oženio Ljubicom Karlović koja će ostaviti rodnju Janjinu i Glavatičevo i doći za njim. Vidin i Ljubičin brak Bog je blagoslovio trojicom sinova. Godine 1970. Josipa i Martin otvaraju svoja vrata i drugomu bratu. Pero sa ženom Dragicom, rođenom Marić s Dramiševa, i četvero djece, ostavljaju Slavoniju u koju se pet godina prije bio doselio. Tako kompletirana braća Perić nastavljaju zajedno činiti dobra djela ne zaboravljajući rodbinu, posebno svoje sestre koje su ostale u Domovini, i Josipina brata Slavka koji

je sa svojim živio u Vukosavljevici, u općini Špišić Bukovica.

Sve te godine Josipa i Martin, zajedno s braćom i ostalim doseljenicima, gradili su hrvatsku zajednicu, okupljali novopridošle Hrvate i nesebično pomagali izgradnju vjerskih objekata jer je to bio najsigurniji način da im se hrvatski i katolički korijeni ne zatre. Za očuvati jezik, običaje i tradiciju svojih rodnih krajeva nije se pitalo za cijenu. Prve katoličke crkve Hrvata u Kanadi sagrađene su u Windsoru, Torontu i Hamiltonu. Danas je ukupno sedamnaest hrvatskih župa, od kojih se jedanaest nalazi u gusto naseljenoj pokrajini Ontario. Josipa i Martin nisu štedjeli teško zaradene dolare ni za gradnju crkve u Torontu, a posebno sakralne ljepotice, crkve Presvetoga Trojstva u Oakvilleu. Darežljivi su bili i prema svećenicima i časnim sestrama kako u Kanadi, tako i u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Uvijek su imali posebno suosjećanje prema onima koji su se posvetili naviještanju Riječi Božje.

Kada je počela izgradnja križnoga puta u Hrasnu, u Svetištu Kraljice mira, braća Martin, Vido i Pero pridružili su se ostalim dobrotvorima i darovali 5000 dolara za izgradnju pete postaje. Zanimljiva je anegdota o

Nastavak na str. 30.

VIRUS

Grieh je prijelazna ili zarazna duhovna bolest, epidemija, čak pandemija, i lako zahvaća sve uzraste: jednako one od 80 i one od 18 godina, i ubija dušu isti dan. Tko zna koliko milijuna oboljelih. Najgora pandemija koja vlada svijetom.

Nitko nas toliko ne voli kao Gospodin Bog. Nitko nas tako ne vodi, ne odgaja, ne upozorava, ne potiče i ne štiti kao on. Njegove su metode jedinstvene. Nikada ih ne ćemo u potpunosti dokučiti niti im shvatiti značenje. Kada će on djelovati i na koji način, to on najbolje zna. Posljednjih

godina sve ovako razmišljam: Bože moj, kako smo se udaljili od tebe, kako smo te zaboravili, sklonili u stranu, ne poštujemo tvoje zapovijedi, ne poštujemo tvoje najsvetije dane korizme. Korizma je posebno vrijeme kada bismo trebali razmišljati o Bogu, čitati Bibliju, razmatrati Muku, skrušiti se, pomoći

bližnjemu, okaniti se zabave, pjesme, igre, razuzdana plesa, koncerta, filma, provoda, hrane, cigareta, pića, kavana i noćnih tavana. Ali, čovjeka ovoga svijeta kao da korizma i žrtva ne zanimaju. To je valjda zastarjelo, zaostalo, tradicionalno mišljenje kršćanstva i nazadne Crkve koja ne ide ukorak s vremenom i ne misli na budućnost. Crkva uopće ne misli na čovjeka koji je megalomanski uznapredovao i osvaja svijet svojim znanjem, otkrićima, tehnikom, dostignućima i svime ostalim. Crkva čovjeka samo sputava i unatražuje, misle oni. O, oholi čovječe, gdje ti je kraj, što si se toliko uznio, što si zaboravio i zanemario svoga Boga, i digao oholu glavu kao kulu babilonsku? Misliš da ti nitko ništa ne može. Misliš da si veći od Boga. Što ne poštuješ korizmu, što se malo ne poniziš, što malo ne postaneš "kao prah koji će se u prah pretvoriti". Što se ne obratiš i ne uvidiš korizmene vrijednosti na koje te Evanđelje poziva i na koje te Crkva potiče: molitvu Bogu, milostinju bližnjemu, post prema sebi samo-

CNS

mu? Ali, kao da je uzalud govoriti. Čovjek samo goni po svome, ne zaustavlja se. Osvaja svijet i zapostavlja Boga.

I vidje Bog da je čovjek pretjerao, da je zastranio i ne poštuje svoga Boga, pa ga odluči upozoriti. Posla mu uz ove korizmene dane jedan mali nevidljivi virus, koji prozvaše koronavirusom, da ga barem malo otriježni, opameti i dovede u red kroz ove dane četrdesetnice. Pođe on šuljajući se od Kine, pa preko Sjeverne Koreje, Pakistana, Irana, Armenije, Ukrajine dođe u Europu, nadletio je, pređe u Ameriku i na druge kontinente. Niti ga je tko čuo ni vidio, a on u tren osvoji cijeli svijet. Niti znaš odakle dolazi ni kamo ide. Ni hoće li stati. Pred tim neprijetnim, mikroskopskim virusom svi se sklanjaju u mišje rupe. Neprimjetan, sićušan, manji od truni prašine, obični prah, od koga se mnogi u prah pretvoriše. Sjeti se, čovječe, da si prah.

Zatvorite se u karantenu. Kao da nas virus poziva na korizmu. Karantena (quaranta) i dolazi od četrdeset, a ne četrnaest dana. Ostanite u samoizolaciji četrdesetak dana. Najbolje da ostanete sami, bez dodira s drugima. Sami sa svojim Bogom koji će vas duhovno pročistiti, preispitati, pregledati, izliječiti. Ne izlazite van, u svijet u kojem ste se zarazili da ne biste ponovo ušli u iste grijeh: sebičnost, oholost, mržnju i psovku i da ne biste zarazili druge kao što su drugi zarazili vas. Grijeh je prijelazna ili zarazna duhovna bolest, epidemija, čak pandemija, i lako zahvaća sve uzraste: jednako one od 80 i one od 18 godina, i ubija dušu isti dan. Tko zna koliko milijuna oboljelih. Najgora pandemija koja vlada svijetom. Zauzela je Kinu, Pakistan, Afganistan, Ukrajinu, Njemačku, Italiju, Španjolsku, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu, Europu, Ameriku i sve kontinente. Trebao bi cijeli svijet u karantenu radi zaraze grijehom. Pa zato i jest karantena, četrdesetnica: da se oporaviš, popraviš, isповjediš, obratiš, duhovno izliječiš. Ta je li i Isus četrdeset dana bio u pustinji da kao čovjek prođe kušnje, odupre se napasniku koji svakoga napada pa i Isusa u pustinji. I da nam Gospodin dadne primjer i pomoć kako se obnoviti i smoći snage protiv napasti. Zato treba izdržati do kraja svih četrdeset

CNS

Nakon Četrdesetnice ili Korizme dolazi Uskrs! Duhovna karantena uvijek vodi k uskrsnuću. Ona nas preobraća u duhu, obnavlja u duši, vraća nam duhovno svjetlo, vodi nas k novoj budućnosti.

dana. Da postaneš nov čovjek, zdrav, oporavljen, sposoban i duhovno obnovljen. Nakon karantene možeš ponovo u svijet bez straha jer je novi duh i nova nebeska snaga u tebi.

Zatvorite trgovine i šoping centre prepune hrane, pića, odjeće, obuće, mode. Nastradat ćete. Zarazit ćete se proždrljivošću, pohlepom i nezasićenošću. Okanite se, barem nakratko, sebična trošenja na potpuno nepotrebne stvari i besmislice. Mislite malo na one koji nemaju što obući ni obuti. Suzdržite se od hrane, pića, mesa, sendviča, hamburgera i čizburgera i mrtvite svoje tijelo korizmenom žrtvom i postom. Ta, "ne živi čovjek samo o kruhu".

Zatvorite kladionice, igraonice, kafiće, restorane i kavane na sve strane. Da se ne zarazite ovisnošću o piću, o kladenju, igrama, kavi, cigaretama i drugim sredstvima koja uništavaju dušu. Nekima je dnevni ritual jutarnja kava ili ispijanje votke s kolegama u kafiću do ponoći. A virus ušulja se u kafiće, u kavane i u restorane, i zove da provedeš korizmene dane uz čašicu razgovora s Bogom koji opija dušu nebeskim pićem i trijezni te za nova životna jutra.

Zabranite okupljanja, zabave, koncerte, plesove. Neka se zna da je korizma. Zapjevajte Gospin plač s Majkom

ispod Križa, a korizmene pjesme neka budu naš duhovni korizmeni koncert u kojem ćemo slaviti Spasitelja koji nas je mukom i uskrsnućem svojim oslobodio. Neka se slavi Bog, a ne propadljive i kratkotrajne vrijednosti ovoga svijeta.

Zatvorite hotele, bungalove, kruzere i granice. Da se ne zarazite novcem. Ne plaćite i ne mislite da vam je sezona propala, da ste izgubili turiste i njihove milijune koje su trebali staviti upravo u vaš džep. I da shvatite da novac nije bog vaš. Vaši vas ukućani čekaju da s njima koju riječ progovorite, da s njima zajedno ručate i da se s njima Bogu pomolite. Granice su zatvorene da biste vi otvorili granice svoga srca prema svojim ukućanima, susjedima, rođacima i djeci koja vas ne mogu dočekati jer ste vi prešli sve granice.

Virus nas upućuje na uskrsnuće. Nakon Četrdesetnice ili Korizme dolazi Uskrs! Duhovna karantena uvijek vodi k uskrsnuću. Ona nas preobraća u duhu, obnavlja u duši, vraća nam duhovno svjetlo, vodi nas k novoj budućnosti. Ako smo se obratili, duhovno obnovili, ojačali, ako smo dopustili Isusu da nas u našoj duhovnoj karanteni posjeti, izliječi i vrati u svijet potpuno zdrave, onda smo istinski s njime uskrsnuli. Isplatilo se biti u karanteni. ■

L'OSSERVATORE ROMANO PRVI PUT U POVIJESTI OBUSTAVLJA TISKANO IZDANJE

VATIKAN - Vatikanski poluslužbeni dnevnik *L'Osservatore Romano*, osnovan godine 1861., kontinuirano tiskan i u tijeku oba svjetska rata, zbog pandemije koronavirusa od srijede 25. ožujka bit će dostupan samo na internetu.

Prema pisanju talijanskoga dnevnika *Messaggero*, povijesnu odluku vatikanskoga dnevnika objavio je direktor Andrea Monda, prenosi Kathpress. Najveći dio uredništva radi iz svojih domova i nadaju se da će što prije svoje tiskano izdanje vratiti na kioske. U međuvremenu printat će se deset primjeraka za papu Franju i nekoliko visokih djelatnika Kurije.

Tiskovni ured Svete Stolice skratio je radno vrijeme, a za akreditirane novinare aktiviran je posebni informacijski kanal.

Nastavak sa str. 27.

tome. Naime, razmišljajući koju će postaju odabrati za donaciju, msgr. Ratko Perić, današnji mostarsko-duvanjski biskup i upravitelj Trebinjsko-mrkanjske biskupije, a tada rektor Papinskoga zavoda sv. Jeronima u Rimu, predložio im je da uzmu petu postaju jer su i oni poput Šimuna Cirenca, koji je Isusu pomogao nositi križ, uvijek pomagali drugima. I tako i bi. Križni put blagoslovljen je u lipnju 1990. godine.

Ubrzo su nadošli dani ponosa i slave za hrvatsku im Domovinu. Nisu imali vremena ni radovati se konačnu osamostaljenju Hrvatske kada je započela velikosrpska agresija. Zajedno sa svojom rodbinom i prijateljima, braća Perić nesebično su sudjelovala u prikupljanju financijske i svake druge pomoći tijekom cijeloga Domovinskog rata. A kada su borbe stale, valjalo je obnavljati porušeno. Među prvima na red je došla obnova kapelice i ograde katoličkoga groblja na rodnim Seljanima gdje su grobovi njihove majke, djedova i stričeva. Bilo je vrlo važno očuvati katolički korijen u malom živopisnom mjestu Seljani, smještenu na 1100 metara nadmorske visine, u podnožju planine Crvanj, u župi Nevesinje.

Za obnovu pak, u ratu srušene nevesinjske Crkve Uznesenja Blažene

Djevice Marije, Josipa i Martin šalju 13.000 dolara, a koju godinu poslije s posebnom ljubavlju pomažu život mladih studenata bogoslova te im preko Mostarske biskupije u više navrata šalju gotovo 30.000 dolara. Svećenički poziv za njih je uvijek bio nešto posebno i uzvišeno, te su i mlade bogoslove doživljavali kao čuvare ali i širitelje katoličke vjere i hrvatske kulture.

Nemoguće je, pa i suvišno, nabrajati sve one kojima su pomagali, jer Josipa i Martin to nisu ni činili da bi se o tome javno govorilo. No, vrativši se početku ove priče, nameće se pitanje, ne bi li im se možda trebalo za života barem javno zahvaliti. Na žalost,

Josipi to nismo učinili, pa hajdemo barem Martinu, na ovaj način ukazati poštovanje i izraziti veliku ljudsku zahvalnost za svu dobrotu koju su dijelili drugima. I još nešto što bi se trebalo iščitati iz ovih redaka, a i između njih, a to je da dobrih ljudi poput Josipe i Martina sigurno ima još puno koji služe bližnjima. Stoga, ova istinita priča i piše se s nadom da bude poticaj i primjer svima nama koji smo u mogućnosti na bilo koji način usrećiti druge, jer "ne čekaj da ljudi umru da im očituješ dobrotu i da osjete tvoju ljubav: za života, brate, za života to učini".

Biljana Pavlović

VJERUJTE SVETOM PISMU, A NE SVOJIM UMOVIMA!

Danas mi živimo u vremenu u kojem je još više nego prije stotinu godina prezren razum, a istina ne samo da se niječe, nego se progoni i zabranjuje. Grijeh se stavlja na liste ljudskih prava, razvratnost se promiče institucionalno i medijski, ljudi žive protivno razboritosti, naravi, a da se ne govori o Božjim zakonima, koji su kruna svega, pa i razuma i naravi.

U romanu *Doktor Faustus*, njemački književnik Thomas Mann, pišući u jeku Drugoga svjetskog rata, u liku nestalna i iznimno grješna umjetnika prikazuje duh epohe s početka 20. stoljeća i tendencije koje su djelovale, od ezoterijsko-okultnih i spiritističkih, do oholo-soto-

nističkih i hedonističkih te razvratnih pa i homoerotskih, a čije su posljedice bile tragične za pojedince i cijelo društvo. Doktor Faust je inače legendarni lik rođen u vrijeme renesanse, a korišten do 20. stoljeća kao prototip čovjeka koji je za tajna znanja, moći, užitak, spoznaju, nadahnuća prodao dušu đavu.

Iz romana se može iščitati izopačena perspektiva iz koje umjetnik, kao predstavnik onoga sloja koji je najviše utjecao na duhovno stanje vremena, iskušava Božje milosrđe mudrujući o njemu, a ne uzimajući k srcu ono što piše u Svetom Pismu, ne sluteći da ga u tome vodi duh Upropastitelj. Thomas

CNS

Mann, koji ni sam nije bio pošteđen zabluda i napasti tih umjetnika, u svjetlu onoga što je spoznao kao tragediju umjetnika i epohe, zaključuje kako se ona sastoji u tome što je čovjek, uza sve, upao u vrtoglavicu u kojoj je *prezren razum i grješno zanijekana istina*. Odatle slijedi kazna za pojedinca i zajednicu - sveopći rasap.

Danas mi živimo u vremenu u kojem je još više nego prije stotinu godina prezren razum, a istina ne samo da se niječe, nego se progoni i zabranjuje. Grijeh se stavlja na liste ljudskih prava, razvrtnost se promiče institucionalno i medijski, ljudi žive protivno razboritosti, naravi, a da se ne govori o Božjim zakonima, koji su kruna svega, pa i razuma i naravi. Ljude ne zanima milost Božja jer ne vide grijeh i propast, kaznu i opomenu, vječne duhovne i moralne zakone. Zanimljivo je kako o ovome odnosu grijeha i kazne, grijeha i milosrđa, razuma i istine jasnije i dublje progovaraju književnici 19. i 20. stoljeća (Dostojevski, Mann, Ujević, Baudelaire, Mauriac) nego teolozi 21. stoljeća, koji ponekad mudruju tepajući o Božjem milosrđu, a zanemaruju Božju pravednost koja je taj savršeni spoj očitovala žrtvom svoga Sina. A dva su razbojnika na križu pokraj Isusa pokazala dva jedino moguća naša odgovora. Svatko može izabrati samo jedan: prepoznati veličinu Božje ljubavi i žrtve i uteći joj se priznajući se grješnikom ili ostati zatvoren toj istini i s visoka prezirno gledati na Kristovu žrtvu rugajući joj se. Ne rugaju li joj se i oni teolozi koji olako shvaćaju i bagateliziraju njegovu žrtvu zanemarujući Božju pravednost i mudrujući o spasenju svih bez obzira na stanje njihove duše i njihovo življenje, protivno svemu što u Svetom Pismu piše? Iako bi se zapravo upravo oni morali boriti protiv takva mudrovanja, kako sv. Pavao veli: "Naše borbeno oružje nije tjelesno. Naprotiv, ono je božanski jako za rušenje utvrda. Mi obaramo mudrovanja i svaku oholost koja se diže protiv priznanja Boga, i zarobljavamo svaki razum da se pokorava Kristu" (2 Kor 10,4-5).

Kada čujem od ljudi s autoritetom u Crkvi da Bog ne kažnjava, da u paklu nema nikoga, vidim da je duh

CNS

modernizma na djelu. To znači našim umom (koji je od istočnoga grijeha zasljepljen i lako zaluta kada vodi sam sebe), a ne Božjim Duhom razumijevati Sveto Pismo, izdizati naš razum na pijedestal norme za prosuđivanje istine, a istovremeno ga ne koristiti za ono za što nam ga je Bog dao - za služenje istini. Poslani smo naviještati kraljevstvo Božje i razbijati "utvrde" - oholost i mudrovanje. Bog je u Svetom Pismu onaj koji sve vidi i u svemu djeluje među ljudima, prosuđuje "srca i bubrege", sve je pod njegovom vlašću i sudom, on kažnjava, ali i oslobađa od kazne iskazujući milosrđe svakom tko ga ponizno moli kajujući se kada uvidi svoje grijeha. I tako nas usavršava da budemo njemu slični, da budemo njegov stan, što i jest cilj našega života.

Dakle, kazna je samo sredstvo popravljanja kada druga sredstva (npr. sve ono dobro što nam ga Bog daje, sve milosti i blagoslovi) ne koriste okorjelu ljudskom srcu.

A u Svetom Pismu stalno čitamo o tome kako je svijet uređen po zakonima, pa i moralni i duhovni. I svako naše djelovanje ima svoje posljedice: dobre ili loše, ovisno o tome kako i što činimo. I da nema slučajnosti za vjernika. Od prvoga grijeha u Edenskom vrtu, na koji su unaprijed upozoreni Adam i Eva kao i na kaznu koja će ih stići, preko kazne za ubojstvo Kajina (ako ga netko ubije, nakon što je on sam postao ubojica vlastita brata), preko potopa kao kazne za nemoral, zatim kažnjavanja Sodome i Gomore, pa onda Abrahama i Izaka i njihova

povijedi, ja ću kazniti njihovu pobunu toljagom i njihovu grješku udarcima, ali ne oduzimajući mu svoju vjernost" (Ps 89,30-33). "On je posadio uho, ne može li čuti? On je oblikovao oko, ne može li gledati? On je ispravljao narode, ne može li kazniti? On koji je dao svijest čovjeku" (Ps 94,9).

O tome govore proroci. Nije li Jona poslan kao prorok koji treba opomenuti pogane Ninivljane na obraćenje kako ih ne bi snašla Božja kazna? Zar nisu upravo zato ubijani proroci jer su govorili narodu istinu o njegovu grijehu i pozivali na obraćenje kako bi se Bog smilovao i zaustavio kaznu koja ima doći kao plaća za grijeh? Tako primjerice prorok Jeremija: "I Jahve mi reče: 'Sa sjevera buknut će zlo protiv svih stanovnika ove zemlje. Jer, evo, ja ću sazvati sva sjeverna kraljevstva' - riječ je Jahvina. 'I ona će doći: svako će od njih staviti svoje prijestolje pred ulaz vrata Jeruzalema, protiv svih zidina njegovih, i protiv svih gradova

U poslanici Hebrejima čitamo: "I zaboravili ste opomenu, premda je takva koja vam se upućuje kao sinovima: 'Sine moj, ne preziri karanja Gospodnjega, niti kloni kad te kara, jer Gospodin kara onoga koga ljubi i šiba svakoga koga usvaja za svog sina.' Ustrajte u strogom odgoju! Bog postupa s vama kao sa sinovima. Jer koji je sin, ako je zbilja sin, koga otac ne kara?" (Heb 12,5-7). Slično sv. Pavao govori Korinćanima o smislu kazne: "A Gospodin nas kaznama popravlja da ne budemo osuđeni sa svijetom" (1 Kor 11,32).

Uostalom, sam Isus govori povodom vijesti o stradanju Galilejaca kojih je krv Pilat pomiješao s krvlju njihovih žrtava: "Mislite li da ti Galilejci, jer tako postradaše, bijahu grešniji od drugih Galilejaca? Nipošto, kažem vam, nego ako se ne obratite, svi ćete slično propasti! Ili onih osamnaest na koje se srušila kula u Siloamu i ubila ih, zar mislite da su oni bili veći dužni-

Svaki istinski prorok, teolog i učitelj vjere držat će se riječi Svetoga Pisma i našega Gospodina Isusa Krista, staviti ih kao svjetlo svomu razumu te se njima dati voditi i druge tomu učiti. I ne će se zgražati nad tim kada netko kaže riječi koje se gotovo više ne mogu ni čuti: Ljudi, gledajte što se događa, čitajte znakove vremena.

odnosa s Abimelekom i njegova straha od Božje kazne jer je sebi doveo njihove žene misleći krivo da su im sestre, slijedom svih drugih događaja koja ovdje ne možemo ni nabrojiti: primjerice kažnjavanje faraona za progon Izraelaca, kazne ljuticama nad Izraelcima u pustinji koji su mrmljali protiv Boga i Mojsija, kazne kraljevima (npr. Šaulu, Davidu, Salomonu...) i svemu izraelskom narodu kada su god otpali od Boga i zapali u idolopoklonstvo. O kazni kao načinu Božjega djelovanja i kao načinu Božjega odgajanja čovjeka i naroda čitamo i u psalmima: "Gospode, kazni me bez gnjeva, ispravi me bez jarosti" (Ps 6,2). "Ako njegovi sinovi napuste moj zakon, i ne slijede moje pravo, ako prekrše moje propise i ne čuvaju moje za-

judejskih. Sudit ću im za sve opačine njihove; zato što me ostaviše, zato što kadiše drugim bogovima i klanjahu se djelima ruku svojih. Bedra svoja sad opaši, ustaj, pa ćeš im govoriti sve što ću tebi zapovjediti. Ne dršći pred njima, da ne bih morao učiniti da uzdršćeš pred njima" (Jer 1,14-17).

Ivan Krstitelj, krsteći narod, obraća se mnoštvu: "Leglo gujinje! Tko vas samo upozori da bježite od skore srdžbe? Donosite dakle plodove dostojne obraćenja. I nemojte početi u sebi govoriti: 'Imamo oca Abrahama!' Jer, kažem vam: Bog iz ovog kamenja može podići djecu Abrahamovu. Već je sjekira položena na korijen stablima: svako dakle stablo koje ne donosi dobra roda siječe se i u oganj baca" (Lk 3,7-9).

ci od svih Jeruzalemaca? Nipošto, kažem vam, nego ako se ne obratite, svi ćete tako propasti" (Lk 13,2-5).

Isus u Otkrivenju govori Laodicejskoj Crkvi, ali i svima nama: "Ja korim i karam sve koje ljubim. Prema tome, budi revan i obrati se" (Otk 3,19).

Svaki istinski prorok, teolog i učitelj vjere držat će se riječi Svetoga Pisma i našega Gospodina Isusa Krista, staviti ih kao svjetlo svomu razumu te se njima dati voditi i druge tomu učiti. I ne će se zgražati nad tim kada netko kaže riječi koje se gotovo više ne mogu ni čuti: Ljudi, gledajte što se događa, čitajte znakove vremena. Bog šalje kazne kao opomene kako bi nas obratio od zla u koje zasljepljeni idemo. Obratite se i vjerujte Evanđelju, a ne svomu mudrovanju. ■

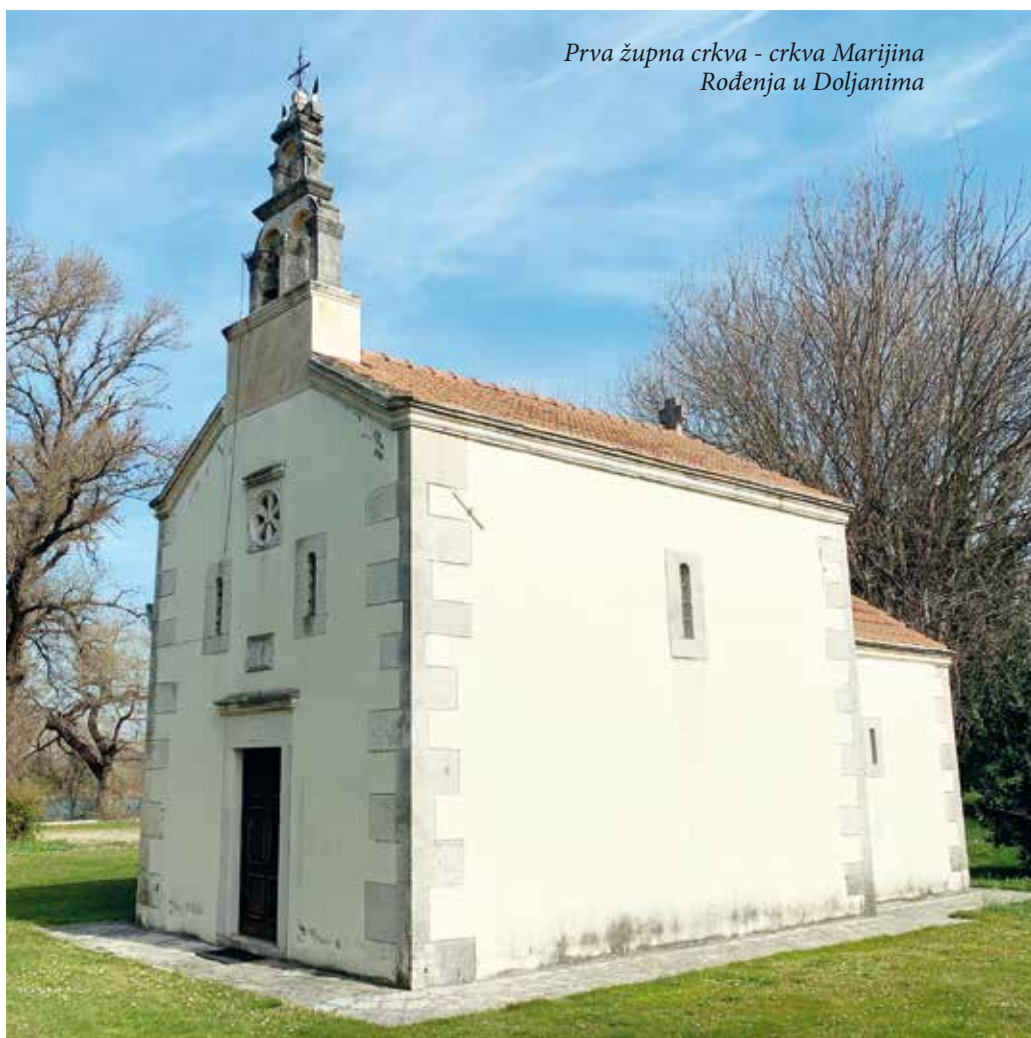
Povijest župa Trebinjsko-mrkanske biskupije

ŽUPA GABELA

(DOLJANI-ČELJEVO-KLEPCI-DRAČEVO)

U Doljanima je od ranije postojala crkva sv. Lovre, a 1861. godine sagrađena je nova crkvice Marijina Rođenja koja je bila sjedište župe. Zbog toga se župa zvala i župa Doljani. U lipnju 1875. godine na području župe, u mjestu Dračevo, započeo je Hercegovački ustanak. Zbog toga je župnik sa svim župljanima morao pobjeći.

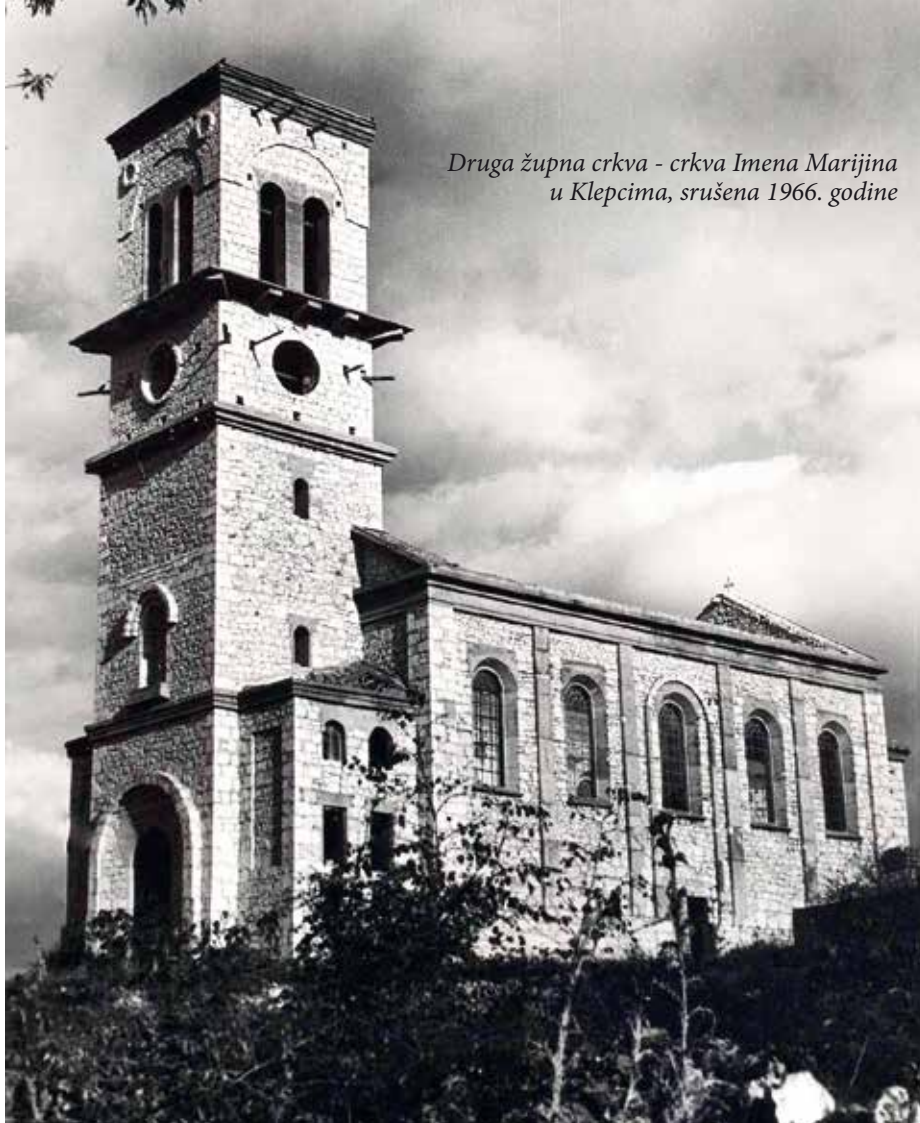
Nakon što je po preporuci talijanskoga misionara, isusovca Vinka Basilea, od prostrane župe Dubrave odvojen dio područja i 1863. osnovana župa Stolac, 1874. godine osnovana je i sedma župa Trebinjsko-mrkanske biskupije - župa Gabela. Njezino područje prostiralo se uglavnom uz lijevu obalu Neretve, između Počitelja i Metkovića. To je područje prije pripadalo župama Dubrave i Hrasno. Obuhvaćalo je naselja: Doljani, Dračevo, Sjekose, Bajovci, Višići, Čeljevo, Tasovčići, Klepci, Loznica i Gnjilišta. Potrebno je napomenuti kako se i na desnoj obali Neretve nalazila župa sličnoga ime-

Prva župna crkva - crkva Marijina Rođenja u Doljanima

na - Stara Gabela koja nije pripadala Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji nego Hercegovačkom apostolskom vikarijatu. Sjedište novoosnovane župe Gabela bilo je u naselju Doljani, a prvi župnik bio je fra Orazio iz Torina. U Doljanima je od ranije postojala cr-

kva sv. Lovre, a 1861. godine sagrađena je nova crkvice Marijina Rođenja koja je bila sjedište župe. Zbog toga se župa zvala i župa Doljani. U lipnju 1875. godine na području župe, u mjestu Dračevo, započeo je Hercegovački ustanak. Zbog toga je župnik sa

Druga župna crkva - crkva Imena Marijina u Klepcima, srušena 1966. godine

Neretve, na područje zapadne Hercegovine.

Do obnove župe 1951. godine brigu o vjernicima vodili su svećenici iz Čapljine i Metkovića. Te godine je za župnika u susjednu župu s desne strane Neretve došao don Aleksandar Boras koji je privremeno upravljao i župom Gabela-Klepci. Godine 1953. za župnika je došao don Jakov Bagarić koji je nastavio raditi na ob-

Godine 1953. za župnika je došao don Jakov Bagarić koji je nastavio raditi na obnovi župe. Tako je don Jakov u razdoblju od 1962. do 1967. u Dračevu izgradio župni stan, a nakon što je tadašnja vlast 1966. godine srušila crkvu u Klepcima dobivena je dozvola za gradnju župne crkve u Dračevu.

svim župljanima morao pobjeći. Crkva je bila devastirana i tek pred kraj Ustanka vraćena u funkciju. Župnik fra Orazio kasnije se nastanio u Staroj Gabeli. Međutim, to nije bilo dugoročno rješenje pa se 1877. godine preselio u naselje Čeljevo gdje je stanovao u iznajmljenoj kući. Od tada se župa zvala i župa Čeljevo.

Provikar Lazarević predložio je mjesto Čeljevo kao središte župe gdje se trebala graditi crkva, ali su se tome suprotstavili muslimanski glavari koji to nisu dopuštali. Zbog toga je nakon svršetka Ustanka nova župna crkva, crkva Imena Marijina, sagrađena u naselju Klepci gdje je premješteno župno središte pa je i župa ponovo dobila novo ime - župa Klepci. Na temeljima te crkve 1938. godine tadašnji župnik don Ilija Tomas izgradio je novu crkvu. Crkva je zapaljena i devastirana 1942. godine, a 1966. u potpunosti je srušena i uklonjena.

Drugi svjetski rat ostavio je velike ožiljke na župu. Župna crkva i

Župna crkva Uznesenja Marijina u Dračevu

kuća su spaljene, a partizani su ubili župnika don Iliju Tomasa. Katoličko stanovništvo moralo je pobjeći preko

novi župe. Tako je don Jakov u razdoblju od 1962. do 1967. u Dračevu izgradio župni stan, a nakon što je

PASTIR I

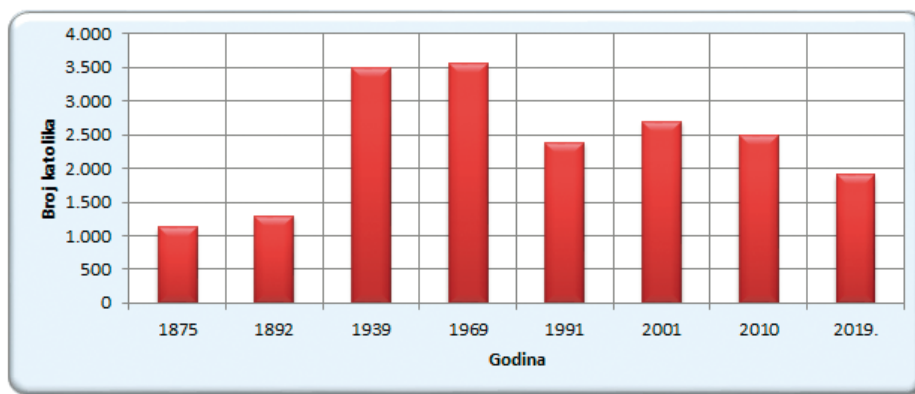
Dvouvomio sam se dugo hoću li pisati ovo izvješće o proslavi Četrte korizmene nedjelje, zvane Sredoposna, 22. ožujka 2020., u svojoj župi sv. Jure u Viru ili ne ću. Najednom mi nadode želja da to ipak napišem jer i to je događaj za Ljetopis župe, koji valja zapisati, a nije loše da se i objavi u našem listu *Crkva na kamenu*. Naime, zbog nastale situacije s koronavirusom koji je krenuo u svoj pohod po ovome svijetu kao COVID-19, što znači Corona (Co) + virus (vi) + d (djelovanje 2019. godine), ni u župi sv. Jure u Viru nisu slavljene svete Mise s narodom. Koronavirus ima korijen u latinskome jeziku. Corona znači kruna, vijenac. Od te riječi dolazi i naša omiljena riječ i molitva Krunica, koja ima sljedeća otajstva: Radosna, Otajstva svjetla, Žalosna i Slavna. To je molitva i razmišljanje s Gospom o njezinu Sinu Isusu Kristu i o njezinoj ulozi u Isusovu životu i djelu, te o njoj samoj koja je bila poslušna službenica Božja. Zaključak: Krunicom protiv COVID-a.

Latinska riječ virus u hrvatskome jeziku znači otrov. To su najmanji, najjednostavniji organizmi koji se razmnožavaju samo u živim organizmima. Postoje brojne vrste virusa (pet tisuća virusa je potanko opisano), neki izlučuju otrove (toksine), neki su osjetljivi na niske temperature, neki na visoke, dok neki u stanicama organizma stvaraju čahure (inkluzije) i na taj način narušavaju uobičajeno funkcioniranje živoga organizma. Zajednička je, međutim, osobina većine virusa da su otporni na kemijska sredstva pa tako i na antibiotike, koji se, zbog toga, ne koriste u liječenju bolesti izazvane virusima.

Koronavirusi su skupina virusa koji uzrokuju bolesti kod sisavaca i ptica. Virus kod ljudi uzrokuju nevolje u dišnim dijelovima tijela (nos, usta, grlo) poput prehlade, koje su obično blage s kašljanjem i šmrkanjem, a rjeđi oblici mogu biti smrtonosni za neotporne osobe, tj. sa slabim imunitetom. Prenose se sa zaražene osobe na nezaraženu osobu jačim govorom koji uokružuje prska pljuvačne kapljice iz usta, a u njima može biti ovaj ili onaj virus, zatim kašljem koji štitimo i dočekujemo rukama i možebitno uz pomoć maramica, ali onda rukovanjem s drugima koji nepažnjom

Godina	Broj katolika
1875	1.128
1892	1.299
1939	3.492
1969	3.550
1991	2.384
2001	2.700
2010	2.500
2019.	1.903

Krajem te godine za župnika je došao don Ilija Tomas koji je bio župnik do mučeničke smrti 1942. godine. Od 1951. godine upravitelj župe bio je don Aleksandar Boras, a 1953. za župnika je imenovan don Jakov Baggerić koji je bio župnik do 1981. godine. On je premjestio župno središte u Dračevo, gdje je sagradio novu župnu crkvu i župni stan. Naslijedio ga je don Srećko Čulina i bio župnik do 1988. godine. Nakon njega župnik je bio don Jozo Ančić do 1991. godine, a njega je naslijedio don Đuro Bender od 1991. do 2002. godine. Don Đuru je naslijedio don Ivan Kordić koji je

Brojčano kretanje katolika župe Gabela (Doljani-Čeljevo-Klepci-Dračevo) od 1874./1875. do 2019.

tadašnja vlast 1966. godine srušila crkvu u Klepcima dobivena je dozvola za gradnju župne crkve u Dračevu. Crkva je započeta 1967., a dovršena 1970. Od te godine službeno se zove župa Dračevo. Posvećena je Uznesenju Blažene Djevice Marije. Od župe su 1969. godine odcijepljena sela Hotanj i Počitelj i pripojena novoosnovanoj župi Domanovići, a 1974. osnovana je nova župa Čeljevo kojoj su pripala sela Tasovčići, Gnjilišta, Čeljevo, Klepci i Loznica. U župi Dračevo ostala su sela Višići, Dračevo, Doljani i Sjekose.

Prvi upravitelj župe, fra Orazio iz Torina, bio je na službi u župi do 1884. godine. Naslijedio ga je don Nikola Lazarević koji je bio župnik od 1885. do 1897. godine. Nakon njegove smrti župnikom je imenovan don Klemo Sumić koji je bio župnik do 1921. godine. Naslijedio ga je don Ivan Raguž koji je bio župnik do 1928. godine.

bio župnik od 2002. do 2008. Te godine za župnika je imenovan don Ivica Boras kojega je 2011. naslijedio don Ante Đerek. Don Antu je 2012. godine zamijenio sadašnji župnik don Vinko Raguž.

Brojčano stanje prilikom osnutka župe, 1874./1875. bilo je: 1128 katolika u 205 obitelji. Godine 1892. bilo je 1299 katolika u 229 obitelji. Pred Drugi svjetski rat, 1939., u župi je živjelo 3492 katolika. Tijekom Drugoga svjetskog rata katoličko stanovništvo doživjelo je velike gubitke pa je župa tu brojku ponovno dostigla tek 1969. godine, kada je u župi bilo 3550 katolika u 750 obitelji. Pred Domovinski rat, 1991. godine u župi je bilo 2384 katolika. Deset godina kasnije, 2001., broj katolika povećao se na 2700, a nakon toga počinje opadati. Godine 2010. bilo ih je oko 2500, a prema posljednjem popisu iz 2019. u župi Dračevo u 615 obitelji žive 1903 katolika. ■

MALO VJERNO STADO

prenesu do nosa i usta zalijepljeni virus na ruci, te zbog toga valja izbjegavati rukovanje i držati poveći razmak među osobama s kojima se ophodi, a najbolji je oblik života u izolaciji (odvojenosti, insula - otok), karantenu (quarantina - četrdesetak dana izolacije), samačkom ili monaškom obliku života, što su ga prvi put kod nas primijenili Dubrovčani 27. srpnja 1377. slanjem okuženih na obližnje otoke (latinski insula).

Zbog svega toga ustanovljeni Krizni stožeri kod nas u Hrvatskoj i BiH izdali su svoja ozbiljna priopćenja kojih se moraju pridržavati svi, a posredstvom naputaka našega biskupa ordinarija Ratka i mi vjernici koji se okupljamo na svednevnim, nedjeljnim i blagdanskim slavljinama u svojim crkvama, a upravo ta bliskost i to susretnište veoma je povoljno da se virus prenese s jedne na drugu osobu i tako postupno i polako zaraza se širi i nastaje epidemija (grčki: *epi* - nad, iznad i *demos* - narod, ljudi), a ako se proširi na cijeli svijet, onda je riječ o pandemiji (grčki: *pan* - sve, *demos*). Koronavirus je prešao u pandemiju, što znači da je zahvatio cijeli svijet i po njemu se polagano širi po ljudima i to sebe razmnažajući a ljude ubirući kao svoje žrtve. Krizni stožeri idu za maksimalnim suzbijanjem ovoga virusa načinom ograđivanja, a mi s pojačanjem imuniteta i pomnim ponašanjem, jer jedino se zasad tako možemo zaštititi dok se ne pojavi cjepivo i pravi lijek, o čemu se već govori da je na pomolu.

I tako je došla draga spomenuta nedjelja u korizmi, Dan Gospodnji za koju sam se pripremao kao i za svaku nedjelju do sada od 27. lipnja 1982., ali na tim Misama nije bilo naroda ili točnije na ranoj Misi bile su četiri osobe, na pučkoj Misi dvije osobe i na podružnici u Podbiloj bila je cijela jedna sedmeročlana obitelj. Kamenice su na ulazima u crkvu bez svete vode, ali škropio sam ovu malu skupinu svetom vodom na početku i na odlasku, nisam im rekao da pruže ruku mira jedni drugima, nego sam im rekao: Oprostite u svome srcu jedni drugima sve i nastavite novim životom snagom ove Mise i Božje milosti, svetu Pričest dijelio sam kao i do sada, tj. na ruku ili na jezik ali s prethodnom dezinfekcijom

ruke. Lemozina se ne kupi, ali to nije vrijedilo za sina predškolca ove obitelji u Podbiloj, koji je zgrabio košaricu i pokupio milodare od svoje bake, mame, tate, sestre i dvojice braće, te je zamolio oca da i njemu dadne nešto sitniša pa da stavi u košaricu, jer to se mora činiti u crkvi. Kada je prinosi košaricu k oltaru, nekako je za nešto zapeo i prostro se ispred kamenoga oltara kao kad se zaređuju đakoni, svećenici, biskupi. Brzo su mu pomogli da se dignu i prinese taj dar pred oltar. Rekao sam mu da je junak

Župna crkva sv. Jure u Viru

dana koji je nalik na one starozavjetne osobe što su se prostirale u svetištu i na taj način zahvaljivali i molili se Bogu va-peći s pogledom u visinu.

Uspio sam od 16. do 21. ožujka ispovjediti 50 starijih, nemoćnih i bolesnih osoba, te sam time umirio savjest, ali sada se postavlja problem kako ispovjediti za Uskrs sve ostale vjernike i kako održati onu potrebnu udaljenost od osoba koje se ispovijedaju da se ne dogodi zaraza, bilo od nas ispovjednika na njih, ako smo zaraženi; bilo od njih prema ispovjednicima ako su s koronavirusom. Kako se družiti s braćom svećenicima u Dekanatu kad nas je pola preko 65 godina života a zabrana je izričita o neizlascima u zajednicu onima do 18. godine i onima iznad 65. godine života. Mnoga

se pitanja ovdje roje i broje, a jedno je vezano za sprovode, drugo za problem neizlaženja jer sam prešao 65. godinu života itd. Ovdje nema junačenja, jer virus - otrov je nametnik koji traži povoljno mjesto za sebe i svoje razmnažanje.

Ovu nedjeljnu Misu slavio sam i s drugim teškim osjećajem a odnosi se na zemljotres u našoj hrvatskoj metropoli, u Zagrebu. Nakon ustajanja čuo sam na vijestima detalje o potresu, a još više i bolje saznao sam od svoje rođene sestre u Zagrebu, koja je sa suzama pripovij-

dala svoj doživljaj potresa u ranim jutarnjim satima. Tako je treslo da nije znala što se zbiva. Njezina crkva u Remetama, Gospino svetište, dobro je zdrmana i od te jake trešnje otpalo je mnogo unutarnje žbuke i stropa, ali žrtava nije bilo.

Bog je gospodar vjekova i vremena. On stvara oblake i kiše, snjegove i vjetrove, on rađa sunce i mjesec, zvijezde svjetlosne i ostale, on drži sve u svojoj ruci i moći, jer je sve svrhovito stvorio i svemu dao smisao i red. Čovjek je kruna, corona njegova stvaranja (usp. Ps 8), jer ga je obdario razumom i umom, voljom i moću za životom i radom. Zato možemo i trebamo neprestance biti spremni za razgovor s Bogom kroz meditaciju i molitvu srca i usana.

Don Ilija Drmić

MATEJ RAIČ

Opremljen svetim sakramentima u 24. godini života preminuo je 2. 3. 2020. Matej Raič iz Borojevića, župa Stolac.

Pokopan je 4. 3. na groblju Pješivac-Krč u nazočnosti obitelji, rodbine te velika broja prijatelja i znanaca. Sprovodne obrede predvodio je župnik don Rajko Marković u nazočnosti još dvojice svećenika i jednoga bogoslova. Dragi Matej, tuga i bol što smo te izgubili neizmjerena je, ali ostaje sjećanje na tebe, na tvoju hrabrost i borbu kroza život. Vrijeme ne će i ne može izbrisati sve lijepe uspomene koje smo s tobom proživjeli, po Božjoj volji. Svojim životnim primjerom ostat ćeš trajno u našim srcima. Dok živis u tišini Božjega mira, pogledaj nas odozgor i moli Boga da nam dade snagu i utjehu u našoj boli. S vjerom u uskrsnuće i vječni mir do ponovnoga susreta za tebe se mole i čuvaju uspomenu na tebe tvoj otac Marinko, majka Valentina, brat Luka, sestre Matea i Nika, djevojka Matea, baka Nada, djed Niko, stric Đuka s obitelji, tetka Marija s obitelji, ujak Tiho s obitelji te ostala rodbina.

PERO OBAD

Nakon kraće bolesti, u 88. godini života, 15. 3. 2020., opremljen svetim sakramentima, napustio nas je naš dragi Pero

Obad iz Bajovaca, župa Hrasno. Pokopan je 16. 3. na mjesnom groblju u Bajovcima. Iskrena hvala svima na izrazima sućuti, sudjelovanju u svetoj Misi i molitvi uz obred sprovoda, u ovom neizgodnom vremenu! Dragi Pero, zahvalni smo dragom Bogu na daru tvoga života i na svemu lijepom i dobrom što si nam darovao. Živjet ćeš u našim srcima, mislima i molitvama, do ponovnoga susreta u kraljevstvu nebeskom. Sa zahvalnošću, tvoji najmiliji: sinovi Josip i Ante, kći Janja, nevjeste Boža i Marjana, zet Ivo, unučad Snježana, Glorija, Bojan, Pero, Zoran sa suprugama, Antonio, prauučad Beata i Ivan, obitelji brata Mate i sestre Anice, sestra Božica i ostala rodbina.

ŠIMUN PULJIĆ

U 91. godini života preminuo je 23. 2. 2020. Šimun Puljić iz Rotimlje. Pokopan je 25. 2. na mjesnom

groblju u Rotimlji. Hvala ti na svakom dobru koje si nam iskazao tijekom svoga života. Dobrota i toplina kojom si zračio i ljubav koju si nam pružao pratit će nas kroza svaki dan života. Neka te dragi Bog nagradi vječnim mirom i životom u svome kraljevstvu. S ljubavlju i zahvalnošću sjećaju te se i u molitvi spominju tvoji najmiliji: supruga Mara, sin Krešo, kćeri Zdenka, Slava i Anica s obiteljima, te ostala rodbina.

MARA IVANKOVIĆ

U 93. godini života preminula je 27. 2. 2020. naša draga majka i baka Mara Ivanković r. Šutalo. Pokopana je

28. 2. na mjesnom groblju Višići uz mnoštvo rodbine i prijatelja. Život temeljen na vjeri urodio je nesebičnom ljubavi davanjem za druge kao i za svoju obitelj. Hvala ti za tvoju plemenitu ljubav koju si nam pružala cijeloga života. Tvoji najmiliji: sinovi Pavo, Niko i Jozo te kći Stojka s obiteljima.

U spomen

ŽELJKO MARKOVIĆ

Na blagdan sv. Jurja, 23. 4., navršavaju se 34 godine otkako nas je, ovdje na zemlji, napustio

naš dragi brat, djever i stric Željko Marković iz Prenja. Dragi naš Željko, tvoj svijetli i veseli lik trajno je među nama. Iako si nas napustio prije mnogo godina, još uvijek si s nama u razgovorima, uspomenu, sjećanjima, molitvama i svetim Misama. Onu radost koju si imao u sebi i širio oko sebe uvjereni smo da si je nastavio živjeti u vječnom zajedništvu s Ocem nebeskim. Neka ti dobri Bog dade milost uživati sada u vječnosti, sa svojim roditeljima, ono što si vjerovao za života ovdje na zemlji. Tvoja braća: don Rajko i Anđelko s obitelji.

PERO JOGUNICA

Navršit će se četiri godine 15. 4. od smrti našega dragog Pere. Vrijeme prolazi, ali tvoj dragi lik ostaje trajno u našim srcima.

Bio si stup naše obitelji, ali nas je tvoja prerana smrt privremeno rastavila, jer se nadamo ponovo susresti u kući Oca nebeskoga. Neka te Gospodin nagradi za sva dobra koja si nam učinio i za vjeru u Isusa Krista koja ti je bila vodilja u životu. Zauvijek ćeš ostati u našim mislima i molitvama. Tvoja supruga Marija, sinovi Tomislav i Kristijan, nevjesta Ivana i unuk Jakob. Počivao u miru Božjem!

STJEPAN MATIĆ

Navršit će se tužna godina dana 16. 4. otkako si nas napustio dragi naš Stjepane iz Bjelojevića, župa Stolac. Iako više nisi s

nama, tvoj je lik stalno prisutan u našim mislima i molitvama. Ponosni smo na tebe, na tvoju dobrotu, plemenitost i ljubav koju si nam poklanjao. Neka te u tišini vječnoga mira prate naše molitve, a dragi Bog neka ti dade nagradu u vječnom životu za sva tvoja dobročinstva. S ljubavlju i nadom u ponovni susret s tobom za tebe se mole: supruga Zora, sinovi Danijel i Robert, kći Natalija s Davidom, braća Slavko i Niko s obiteljima te sestre Boža i Luca s obiteljima.

MIHO i STOJA PERUTINA

Dani prolaze kao i godine, a tuga za vama ne prestaje, dragi naši Miho i Stoja-Stojka Perutina. Prošlo je 14 godina otkako nas je napustila draga nam majka i baka Stoja, a 12 godina otkako nas je napustio dragi naš otac i djed Miho. Vrijeme koje prolazi ne donosi zaborav. S ljubavlju čuvamo uspomenu na vas, vašu ljubav i dobrotu. Zauvijek ste u našim mislima i molitvama. Vaša djeca i unučad.

MARKO PULJIĆ

Reče joj Isus: "Ja sam uskrsnuće i život: tko u mene vjeruje, ako i umre, živjet će. Vjeruješ li ovo?" Prije četiri

godine, 20. 4. 2016., Gospodin Bog pozvao je svoga slugu Marka Puljića (Stjepan) iz Rotimlje u svoj mir gdje tuge, ni bolesti, ni suza više nema. Zahvalni smo ti što si čitav život vrijedno radio da bi svoju obitelj u teškim vremenima komunizma uzdržavao i skupa s nama ustrajno molio da bi svoju djecu na pravi put izveo. Tko tu mjeru ljubavi zaboraviti može? Neka te dragi Bog vječnom radošću nagradi! U nadi i vjeri ponovnoga susreta u domu Oca našega nebeskog trajno te se i dalje, s istom radošću i ljubavlju, sjećamo i za tebe Boga molimo. Vole te tvoji: supruga Kata, djeca Janja, Staza, Pavo, don Vinko i Ivan, nevjeste, zetovi, brojna unučad i prauučad. Isuse, vjerujemo u tvoje veliko milosrđe po kome smo spašeni. Planirana je sveta Misa o četvrtvoj obljetnici, koju će predvoditi sin don Vinko, 25. 4. (sv. Marko) u 19 sati u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Rotimlji.

PERO KNEŽEVIĆ

Navršit će se šest godina 20. 4. od smrti pokojnoga Pere Kneževića. Dragi Pero, vrijeme ne može i ne će izbrisati

svu ljubav i dobra djela koja su te za života krasila. Neka te dragi Bog za sve to nagradi, a duši tvojoj udijeli pokoj vječni! U mislima s tobom tvoji najmiliji: supruga Agata, sin Mario te kćeri Milijana i Marina.

KATARINA ANTUNOVIĆ

Navršit će se 15 godina 7. 4. od smrti Katarine Antunović iz Hodova, župa Rotimlja. Teška je pomisao

da više nisi s nama, jer teško je biti ovdje i bez tebe sada, no vrijeme će reći ono što naše riječi ne mogu izreći. Neka ti dobri Bog udijeli vječni mir u svome kraljevstvu za sva dobra koja si učinio, a nama dade utjehu i nadu da ćemo se ponovo susresti s tobom na nebu. Tvoji najmiliji.

JOZO OBRADOVIĆ

Prije deset godina, 9. 4., napustio nas je naš dragi Jozo Obradović iz Svitave, župa Hrasno. Dragi

Jozo, godine što prolaze samo su broj jer život proveden s tobom ono je što nosimo u mislima i srcima. Svakim danom te spominjemo i u molitvama preporučamo Ocu nebeskom s nadom u ponovni susret s tobom u njegovu kraljevstvu. Vjera u vječni život tješi nas, a naša ljubav i poštovanje prema tebi ne daju da ikada odeš u zaborav, jer život koji smo dijelili s tobom ono je što pamtimo i cijeni- mo. Sa zahvalnošću: tvoja supruga Mila i djeca Mladen, Mladenka i Miro s obiteljima.

DRAGAN KNEŽEVIĆ

Navršit će se 24 godine 17. 4. od smrti našega dragog sina i brata Dragana Kneževića iz Sto- ca. Iako vrijeme prolazi, uspome- na na tebe živi u našim molitvama i srcima. Tvoj prerani odlazak u vječnu tišinu nije kraj naše ljubavi prema tebi, jer voljeni ne umiru dok žive oni koji ih vole. Samo ljubav prema tebi i vjera u Krista daje nam snagu, jer se nadamo ponovnom susretu kod Gospodina. Tvoji najmiliji: majka Ljubica, brat Šćepo i sestra Renata.

PERO i RUŽA MASLAČ

Navršilo se 15 godina 2. 2. od smrti drage nam majke Ruže Maslač, r. Šutalo, a navršit će se pet godina 3. 4. od smrti dragoga nam oca Pere Maslača s Cerovice, župa Hrasno. Dragi roditelji, vrijeme koje prolazi ne donosi zaborav nego ostavlja divna i topla sjećanja na vas. Uspome- ne na dane provedene s vama još uvijek su svježije, tužni smo što više niste s nama, ali ponosni smo na vas. S ljubavlju vas se sjećamo, po dobroti i ljubavi pamtimo, u srcima zauvijek čuvamo i u molitvama spominjemo. Neka vas svemogući Bog nagradi vječnim životom. Vaša zahvalna djeca.

CVIJA KREŠIĆ

Prije četiri godine, 1. 4., napustila nas je Cvija Krešić iz Vinina, župa Hrasno. Hvala ti za sve dobro što si za života učinila

za nas. Uvijek ćemo te pamti- ti po tvojoj nesebičnoj dobroti i plemenitosti. Zauvijek ćeš ostati u našim srcima, mislima i molitvama. Neka ti dragi Bog udijeli vječni mir. Sa zahvalnošću za tebe se moli suprug Rade s obitelji.

ANICA ŠUTALO

Prošle su dvije godine, 4. 4., od smrti naše drage majke i bake Anice Šutalo, r. Menalo iz Svitave, župa Hrasno.

Draga naša majko, sa zahvalno- šću se sjećamo tvoga lika uzorne, pobožne i brižne majke. Zahvalni smo ti na svemu što si nam za života dala, a naša utjeha jest vjera da si u sretnoj vječnosti opleme- njena mirom Božjim. Uvijek ćeš biti u našim mislima i molitvama. Tvoji zahvalni sinovi: Ilija, Nikola, Lovro i Božidar s obiteljima.

MARTIN DALMATIN

Navršit će se dvije godine od smrti Martina Dalmatina (Pu- rila) iz Dračeva. S ljubavlju te se spominjemo, po dobroti pamtimo

i u srcu nosimo. Ponosni smo na tebe što smo te imali kao uzor i oslonac u životu. Tvoj lik i riječi nikada ne ćemo zaboraviti. Neka te u tišini nebeskoga mira prate naše molitve, a dragoga Boga molimo da te nagradi vječnim životom u svome kraljevstvu. Tvoji najmiliji.

ANTE JURKOVIĆ

Navršilo se šest godina 27. 3. otkako nas je napustio Ante Jurković s Brštanice, župa Hrasno. Iako više nisi s nama,

tvoj je lik uvijek u našim mislima i molitvama. Vjerujemo da te dragi Bog nagradio za sva tvoja dobra djela koja si učinio. Počivaj u miru Božjem! Sa zahvalnošću, tvoji najmiliji.

SLAVKO ŠUTALO

Navršit će se tri godine 6. 4. od smrti našega voljenog supruga, oca i djeda Slavka Šutala (Teharića)

iz Hamburga. Godine su prošle, ali tuga u našim srcima ostaje, jer dobrota, plemenitost i neizmjer- na ljubav koju si nam pružao živjet će u nama vječno. Bio si i ostao najljepši dio našega života. Neka te Bog nagradi vječnim životom, a nama podari snage da možemo ići dalje. Počivaj u miru Božjem! Tvoji najmiliji: supruga Anđelka, kći Tanja, kći Dijana s obitelji i sin Ivan s obitelji.

MIHAELA ŠUTALO

Navršit će se devet tužnih godina 14. 4. od smrti naše drage Mihaele Šutalo iz Višića, župa Dračevo. Anđele naš, neizmjer- na

bol probola je naša srca zbog toga što smo te izgubili, ali nas tješi spoznaja da kod Oca nebeskoga imamo anđela. Ožalošćeni smo zbog rastanka ali sretni što smo te imali. Tvoji najmiliji: otac Mile, majka Ivanka, braća Marko i Josip.

LJUBICA PRCE

Prošle su 22 godi- ne (31. 3. 1998.) od smrti naše pokojne Ljubice Prce, r. Raguž, supruge, majke i bake. Njezina

vjera, velika ljubav, plemenito srce i dobrotiva duša naša su stremlje- nja na putu vječnoga spasenja. Neka ti je milostiv i milosrdan Gospodin i pokoj vječni tvojoj duši. Zahvalna obitelj: suprug Božo i djeca s obiteljima.

NEVENKA PERIĆ

Navršava se 19 godina 14. 4. od smrti Nevenke Perić iz Crnića. Vrijeme prolazi, a tvoja ljubav ostaje

trajno u našim srcima, mislima i molitvama. Za sve dobro koje si učinila za nas nagradio te dragi Bog vječnim životom u nebu, a mi se nadamo ponovnom susretu s tobom u njegovu kraljevstvu. Sa zahvalnošću te se sjeća i za tebe moli tvoja obitelj.

STJEPAN KONJEVOD

Navršilo se sedam godina 29. 3. otkada nas je napustio Stjepan Konjevod iz Hutova. Iako vrijeme prolazi, uspomena na

tvoju ljubav, plemenitost i dobrotu zauvijek ostaje u našim srcima, mislima i molitvama. S vjerom u uskrnuće i nadom u ponovni susret zahvaljujemo Bogu za sva dobra koja si učinio. Neka te Bog nagradi vječnim životom. Tvoji najmiliji: supruga Janja i djeca s obiteljima.

IVAN ŠUTALO

Navršit će se osam godina 5. 4. od smrti Ivana Šutala sa Zaušja, župa Hrasno.

Tvojem odlaskom ostala je velika praznina u našim srcima i obitelji- ma. S ljubavlju i ponosom čuvamo uspomene na tebe. Neka ti dragi Bog udijeli vječni mir u svome kraljevstvu. Do ponovnoga susreta u vječnosti za tebe se mole: sinovi Milenko i Vlatko, nevjesta Mirjana, unučad Ivana, Marina i Ivan.

MIJO MASLAČ

Navršit će se dvije godine 5. 4. od smrti dragog nam Mije Maslača. Vrijeme prolazi ali tvoja

ljubav, plemenitost i dobrota zauvi- jek ostaju u našim srcima, mislima i molitvama. Neka te dobri Bog obasja neugasivom svjetlošću svoje ljubavi i neka ti udijeli vječni mir. S ponosom što smo te imali kao prijatelja živimo u nadi da ćemo se ponovo sreći kod Oca nebeskoga. Počivaj u miru Božjem.

RUŽA MARČINKO

Draga naša Ruža, prošlo je devet godina otkada si nas ostavila da živimo bez tebe, bez tvoga osmi- jeha, dragoga

pogleda, nježnog dodira i tople rije- či. U nastojanju da naučimo živjeti sa spoznajom da te više nema, tješi nas pomisao da sada na nebu ubireš plodove svoje dobrote na zemlji i da s dragim Bogom paziš na nas. Uvijek ćeš ostati u našim mislima i molitvama. Neizmjer- no te volimo, a tako nam nedostaješ. Tvoja obitelj.

JOZO MASLAČ

Navršit će se šest godina 16. 4. otkada nas je napustio voljeni suprug i otac Jozo Maslač iz Boruta,

župa Hrasno. Hvala ti za predivne godine kojima si uljepšao naše živote, tvoje riječi zauvijek odjekuju u našim srcima i sjećanjima. Sve minute, sati i dani od 16. 4. 2014. stadoše u jednu sekundu, a kako vrijeme prolazi, bol i sjećanja na tebe postaju sve jači i jači. Voljeni ne umiru nikada dok žive oni koji ih neizmjerljivo vole. Neka te čuva dragi Bog. Tvoji najmiliji: supruga Luca, sinovi Stipan i Lukica, kćeri Slavica i Mila.

ZORA RAGUŽ

Prije tri godine 15. 4. napustila nas je naša draga i nikad prežaljena Zora Raguč iz Stoca. Vrijeme

prolazi ali bol ostaje, a ponos što smo te imali postaje još veći. Hvala ti za sve dobro što si nam pružila. Pamtimo te po dobroti, jednostavnosti, izdržljivosti i osmjehu kojega si za svakoga imala. U nadi da si kod Gospodina nagrađena za sva dobra djela, s ljubavlju te se sjećaju i za tebe mole tvoji najmiliji: suprug Stojan, kćeri Ružica i Kristina sa svojim obiteljima.

MARICA MATIJIĆ

Navršit će se tri godine 14. 4. otkako nas je napustila naša draga Marica Matijić iz Ravnog, nastanjena

u Čapljini. Vrijeme koje prolazi, ne donosi zaborav nego ljubav i sjećanje na tebe. Ostat ćeš u našim mislima i molitvama voljena i nikada zaboravljena. Za sve dobro koje si činila za nas nagradio te dragi Bog vječnim životom u nebu. Do ponovnoga susreta u vječnosti s ljubavlju i zahvalnošću sjećaju te se i za tebe se mole: suprug Mato i djeca Jela, Pero i Nikša s obiteljima.

IVAN NIKOLIĆ

Navršit će se dvije godine 6. 4. od smrti našega dragog brata i sina Ivana. Prošle su, evo, dvije godine otkad si

nas napustio. Dvije godine, u koje stane bezbroj misli i riječi upućenih tebi, bez odgovora. Bezbroj molitvi i, još uvijek, bezbroj: "Zašto?" Iako nisi tu da s nama dijeliš sreću i tugu, zauvijek ćeš ostati dio nas. Hvala ti što si obilježio naše živote, što smo imali priliku biti "tvoji" i što ćeš ti uvijek biti "naš" - naš Nani. Tvoji najmiliji: otac Jure, majka Ruža, brat Dario s obitelji, brat Kristijan, brat Josip.

TJEDAN I NEDJELJA SOLIDARNOSTI

DRINOVCI - Treća korizmena nedjelja u kalendarima Caritasu u BiH posljednjih 14 godina rezervirana je za svečano obilježavanje akcije Tjedan solidarnosti s Crkvom i ljudima u BiH koju provodi Hrvatski Caritas. Taj dan slavi se sveta Misa u nekoj od bosansko-hercegovačkih župa kao završetak i vrhunac humanitarne akcije. Akcija Tjedan solidarnosti, koja se po odluci biskupa iz Hrvatske organizira od 2007. godine i provodi u vremenu između Drugoga i Trećega korizmenog tjedna po župama u Hrvatskoj, a odlukom biskupa iz BiH od 2015. provodi se na Treću nedjelju korizme. Tijekom ovogodišnje akcije, od 9. do 15. ožujka, pod geslom "Da ne ohladi ljubav mnogih", vjernici su u Hrvatskoj pozvani da se tih dana molitvom i euharistijskim slavljem tješnje duhovno povežu s bosansko-hercegovačkim vjernicima i Crkvom, te da svojim milodarima pomognu najpotrebnije, preko Caritasovih ustanova i projekata.

Ove godine, Biskupijski caritas Mostar i župa Drinovci bili su organizatori i domaćini završnoga slavlja. Već je prije dogovoreno da se svečana sveta Misa, kao zahvala Bogu i svima koji su otvorili svoje srce i pružili svoju ruku, proslavi u župi sv. Mihovila u Drinovcima, koja dogodine obilježava 150. obljetnicu svoga utemeljenja. Domaćini su se pripremili i potrudili da na naj-

bolji način predstave svoju župu. Okupljeni u različite udruge (Misericordia - župni Caritas, Frama, mješoviti župni zbor, kulturno-umjetničko društvo) vjernici su aktivno pomogli u organizaciji sudjelujući u ovom događaju.

Svetu Misu ove je nedjelje, 15. ožujka 2020., predvodio msgr. Ratko Perić, mjesni biskup. Zbog novonastale situacije s koronavirusom i odredaba vezanih uz prijelaz granica, nisu mogli nazočiti najavljeni novozaređeni varaždinski biskup msgr. Bože Radoš, koji je ujedno i predsjednik Hrvatskoga Caritasu, kao ni ravnatelj te krovne karitativne ustanove u Hrvatskoj, msgr. Fabijan Svalina.

Uz biskupa Ratka u koncelebraciji su bili: msgr. Tomo Knežević, ravnatelj Caritasu BiH, kao i dijecezanski ravnatelji iz Banje Luke i Mostara, msgr.

Miljenko Aničić i msgr. Željko Majić; zatim župnik fra Josip Mioč i vikar fra Velimir Bagavac, grudski dekan fra Branimir Musa i mještani don Krešimir Pandžić. Ceremonijama je ravnao biskupov tajnik don Ilija Petković.

Misna čitanja pročitali su članovi župne liturgijske sekcije, a molitvene zazive vjernika djelatnici Caritasu. Pjevao je veliki mješoviti zbor župe "Sv. Mihovil Arkandeo" kojega uvijek bava prof. Antonela Rebić a kod oltara posluživali su župni ministranti.

Na kraju svete Mise riječ zahvale svima koji su sudjelovali u svetoj Misi, kao i onima koji zbog opravdanih razloga nisu mogli doći, uputio je don Željko, ravnatelj Caritasu u Mostaru, kao i mjesni župnik fra Josip Mioč.

Misno slavlje prenosila je Televizija HB, a u Hrvatskoj Laudato TV.

CRKVA NA KAMENU	Svežanj	Račvasta alatka	Edo od milja	Zamjenica	Prostor za alat	Šipak	Tijesan	Niski okrugli stol	Katolički tjednik	Trgovine ribe (mn.)	Sumpor	Autor R. Zovko	Korizma
Prigodna čestitka												4. slovo 24 sata	
Dolaziti											Upiši DE Rotor		
Čulo vida (mn.)				Izotop ozona Razina					Bliski srodnik Slovo glagoljice				
Protrom- binsko vrijeme			Naš svetac Multipla skleroza			Udubljenje u zidu Stanovnici Arabije					Broj (eng.) Duga razdoblja		
	Žensko ime 30 osoba						Župa u Hercegovini Skup ljudi					Njemačka Prevrtati	
Tona		Glazba Zaštitnik Mostarske biskupije							Znakovi za glazbene tonove Metar				
Dio BiH			Mazija Stara mjera					Manje (lat.) Upiši ČA					
Žensko ime				Pripadnik naroda u SAD-u Prvo slovo					Stabljike krumpira 4. slovo				
Pokrivač					Stoga						Upiši BT Davno vrijeme		
Gle										24 sata			
Pepeljast										Konji			
Uzvik			Soj							Šala			
Ogradeni prostor za ovce										Dušik	Prvo slovo Pojava na vodi		
Opaki kukac										4 (rim.)		Oznaka za Isusovce	
Divlja životinja										Iznad			
Rimska boginja zemlje										Vežnik			

Rješenja iz prošloga broja: Pačista, Cvjetnica, Bezimena, Čista, Sredoposna, Gluha.

Duhovna obnova cijeloga svijeta

Adrijana Pandža

Treći dan nakon Isusove smrti na križu dva se učenika uputiše prema Emausu te su raspravljali o svemu što se prethodno dogodilo. Ništa im nije bilo jasno. Ni nama danas ništa nije jasno. Ali i ovu situaciju oko virusa COVID-19 možemo iskoristiti za svoju duhovnu obnovu. Bože, vrati nas na pravi put!

Prije pojave ovoga virusa živjeli smo u stresu i trci. Već smo se gotovo počeli pozdravljati s "nemam vremena", a ovi bi drugi odvrćali sa "žurim se". Imperativ življenja bio je imati i biti viđen. Razgovarali smo na način da smo ogovali ili kada bi bili boljeg duhovnog stanja, onda bismo kukali. Sve je bilo podloženo našem izgledu, našim željama i interesima. Postali smo robovi svoga "ja" i u tom duhu odgajali smo i svoju djecu. A onda se pojavio Virus koji nas sve svakodnevno poučava.

Kada čovjeka "stisne" neka teškoća instinktivno traži krivca, a tko krivca traži, uvijek ga i nalazi. "Utjerivača krivnje se ne možeš osloboditi niti s njime graditi ikakvo dobro", reče jedna ponizna duša. Nevolja kada snađe, istinsku pomoć pružaju oni koji žele dobro, a tražitelji krivnje samo čekaju kada će prst osude uperiti u nekoga kako bi olakšali savjest njihovih nečistih ruku. Dok mi u ušima odjekuje "raspni ga, raspni", učim kako je tražiti krivca najgori put kojim se nosi križ.

Kada čovjek osjeti da će nastupiti neka ugroza njegova komoditeta i stila življenja, automatski se povlači u "sigurnu luku". Bijeg od odgovornosti, prebacivanje krivice, skrivanje od mogućih zadataka, postaju obrazac ponašanja kod mnogih. No, postoje i oni koji se daju do maksimuma. Nemaju vremena ni jesti ni piti, ukućani ih ne viđaju i svaki svoj atom snage daju za opće dobro dok ih se čak izruguje i omalovažava. Učim da se neke plaće ne mogu isplatiti na ovome svijetu, nego tek na onome.

Bog je gospodar vremena, a u njega ima svega u izobilju pa i vremena. Većina ljudi sada nigdje ne mora i nigdje se ne žuri. Uviđam kako je malo vremena potrebno za zagrljaj kojeg sada ne mogu dati onima kojima želim, malo je vremena potrebno za susret s dragim ljudima. Učim kako je vrijeme dar kojega moram naučiti bolje koristiti.

Toliko toga se željelo i moralo kupiti. Uvijek bi nešto nedostajalo. Nekada novca, nekada odjeće i obuće. Virus je zatvorio sve trgovine koje mi ne trebaju. Kakva li olakšanja. Učim i uviđam da dobrom čovjeku sve dobro stoji i da je samo jedno potrebno.

O, kako li samo znamo jadikovati nad dječjim aktivnostima i obvezama. Moraju u školu, na trening, na engleski... Evo sada nigdje ne trebaju ići osim biti s roditeljima i to 24 sata na dan. Virus je zatvorio sve ustanove i okupio obitelj. Učim kako ne trebam živjeti za svoju djecu, nego znati živjeti sa svojom djecom.

U svakodnevnim razgovorima najviše se ljudi žale na svoje poslove. Poslodavci se žale na radnike, a radnici na poslodavce. Vječna je to borba mačke i miša. Evo sada većina ih se razdvojila. Pravo vrijeme da se preispitaš, kao poslodavac - je li uistinu taj tvoj radnik vrijedan plaće svoje? A preispitaj se kao radnik - koliko talenata si umnožio radeći na svome poslu? Virus me uči da posao nije odlazak od obitelji na osam sati, nego posao znači biti društveno odgovoran.

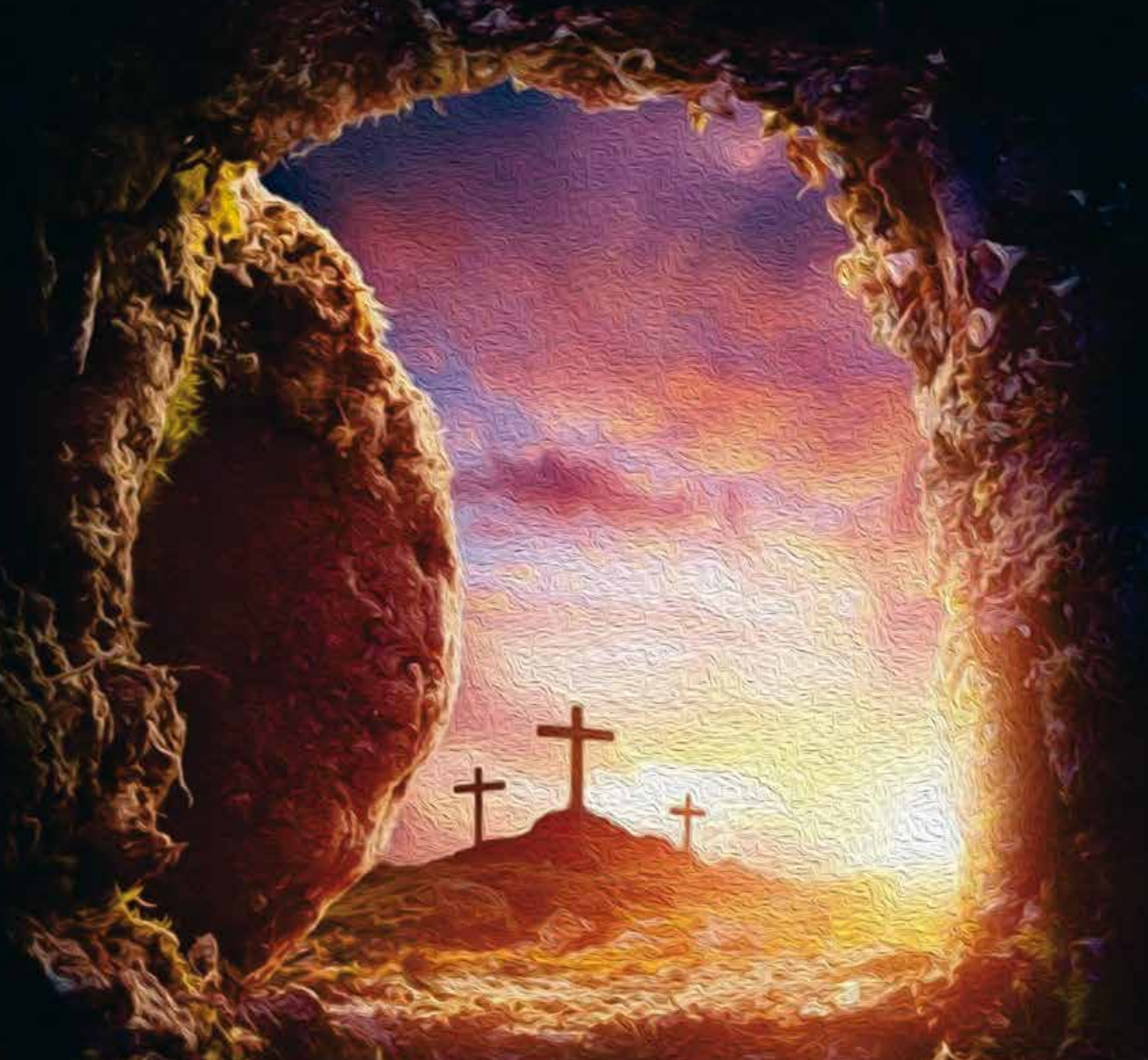
Zadnjih godina česte su velike svjetske konferencije o očuvanju okoliša jer se priroda vidno narušava. Virus je zaustavio, nakratko, velike svjetske industrije, manje je automobila u prometu, a evo već nakon mjesec dana, ribe su ispunile riječna korita gdje ih nije bilo godinama i zvijezde su ukrasile nebeske svodove koje se ranije nisu mogle vidjeti od zagađenosti zraka. Virus me uči da priroda ima svoje zakonitosti koje ne smijemo narušavati.

A pomisao da ne mogu više ići na svetu Misu? Nestvarno i nezamislivo, ali se dogodilo. Virus mi je spriječio put do crkve, ali s čežnjom u srcu učim gledati prema Crkvi duhovnim očima dok mi odzvanja u ušima: "I vrata paklena ne će je nadvladati" (Mt 16,18).

Uskrsli naš Isuse, učenici su tebe prepoznali u lomljenju kruha, daj da i mi u ovom sitnome, nevidljivome virusu prepoznamo Tvoj poziv na obraćenje. Zapali i naša srca gorljivom čežnjom da Te tražimo, slušamo i da Te ljubimo, kako si dotaknuo i srca učenika na putu u Emaus. I, molim Te, otvori nam duhovne oči da prepoznamo ovo milosno vrijeme u kojem možemo i moramo biti pomoć jedni drugima, a ne kamen spoticanja. ■

Približimo se Kristu Gospodinu
i on će se približiti nama

U DUHU NADE I LJUBAVI
NAJVEĆEG KRŠĆANSKOG BLAGDANA,
VAMA I VAŠIM NAJDRAŽIMA ISKRENO ŽELIMO
SRETAN USKRS!

CENTRAL OSIGURANJE®_{d.d.}
Spojeni povjerenjem

www.central-osiguranje.com